

Mensenrechten in het MBO

Werkvormen

College voor

---

de Rechten
van de Mens

College voor de Rechten van de Mens

Postbus 16001
3500 DA Utrecht

bezoekadres:
Kleinesingel 1-3
3572 CG Utrecht

030 888 38 88
info@mensenrechten.nl
www.mensenrechten.nl

Voor vragen kunt u een e-mail sturen en
op werkdagen bellen tussen 10.00 - 13.00 uur.

Ontwerp
Ontwerpwerk, Den Haag

Januari 2022

Inhoud deel C

Deel C gaat over mensen- en kinderrechten en het materiaal dat je kunt gebruiken om je hierin te verdiepen. Hieronder zie je voorbeelden van wat er aan tools, filmpjes, games en ander materiaal beschikbaar is rondom dit thema. De docent kan aangeven waarmee jullie aan de slag gaan, maar je kunt natuurlijk ook zelf eens kijken. Bij een aantal staat een link naar een site van een organisatie die strijdt voor mensenrechten en naar hun materiaal.

Opdrachten

De mensenrechten in het nieuws	3	Write for Rights	25
Open deur?!	6	Brave	27
Onze school is voor iedereen	7	Night	28
Wat is er nodig voor het recht op onderwijs?	9	De 4 vrijheden	29
Mensenrechtenthermometer van onze school	12	Je achternaam maakt uit	30
Het recht om zo gezond mogelijk te zijn	15	Kinderen op de vlucht	31
Op het eerste gezicht	17	Hero of humanity	32
Over de streep: waar sta jij? Een lijndiscussie	18	Kom in actie	33
De vluchtcontainer	19	Vrijheidsmaaltijd	35
Leerschool	20	An Occurrence at Arverne	36
De media de baas zijn	21	Waar kom je vandaan?	37
Vooroordelen en discriminatie	23	Gastless aanvragen	38
Swipe	24		

Bijlagen

Bijlage 1	Wat zijn mensen- en kinderrechten?	39
1.1	Inleiding	40
1.2	Oorsprong	40
1.3	Belangrijke kenmerken van mensenrechten en hoe hiermee wordt omgegaan	43
1.4	Ingezoomd op kinderrechten	45
1.5	Schema mensen- en kinderrechten	47
1.6	Hoe kun je mensen- en kinderrechten gebruiken?	48
Bijlage 2	Verkorte versie Universele Verklaring van de Rechten van de Mens	49
Bijlage 3	Verkorte versie VN-Kinderrechtenverdrag	52

De mensenrechten in het nieuws

45 minuten

Werken in groepjes (3-4 studenten), klassikaal

Kernconcept:	Mensenrechten, UVRM
Probleem:	–
Sluit aan bij:	Politiek-juridische en sociaal-maatschappelijke dimensie, kritisch denken
Vorbereiding:	Lees voor de les zelf bijlage 1 en bekijk de universele rechten van de mens (bijlage 2). Neem 2 verschillende kranten en/of tijdschriften mee naar de klas. Dit mogen fysieke en/of digitale kranten/tijdschriften zijn.
Direct of verwijzing:	Direct
Leerdoel:	Je kunt mensenrechten en de kwesties die daaromheen spelen herkennen in nieuwsbronnen. Je kunt aan de hand van de UVRM gerelateerde mensenrechten benoemen.
Docenteninformatie:	Vraag de studenten bijlage 1 en 2 ter voorbereiding te lezen. Laat hen ook kranten en/of tijdschriften meenemen. Tijdens de les hebben studenten per groepje een schaar, een lijmstift, plakband en A3-pagina's of posterpapier nodig.

Inleiding

Tegenwoordig hebben we meer dan ooit toegang tot informatie over wat er allemaal gebeurt in de wereld. Kranten, het nieuws en sociale media zijn gevuld met verhalen van hoop, tragiek, blijheid en verdriet. Soms eenvoudig, soms ingewikkeld. Vaak komen in die verhalen ook mensenrechten-thema's of vraagstukken aan de orde. We kunnen er patronen van succes in zien, waar de rechten worden gerespecteerd of de situatie verbeterd wordt. Maar ook patronen van problemen, waar de rechten niet nageleefd worden.

Goed om bij deze opdracht te weten:

- Dat mensenrechten in de eerste plaats door de overheid nageleefd moeten worden. Zij moet mensenrechten respecteren, beschermen en nakomen. Als mensenrechten geschonden worden, dan is het de overheid die iets moet doen. Bijvoorbeeld door te zorgen dat discriminatie bestraft wordt.

- Dat sommige mensenrechten een zogenaamde 'horizontale werking' tussen burgers onderling hebben. Een voorbeeld hiervan is dat de ene burger de ander niet mag discrimineren.
- Dat je als gewone burger ook de verantwoordelijkheid hebt om waar het kan bij te dragen aan mensenrechten.

Opdracht

1. Maak in een groepje (3-4 studenten) zelf een **mensenrechtenkrant**. Dit mag fysiek of digitaal. Ga in de meegebrachte kranten en tijdschriften op zoek naar artikelen die te maken hebben met mensenrechten. In de krant moeten vier categorieën terug te vinden zijn:
  - I. Mensenrechten die in de praktijk gebracht worden, mensen die voor hun rechten **opkomen**. Bijv. een artikel over een demonstratie (demonstratievrijheid) of een foto van een sportwedstrijd (recht op vrije tijd, gezondheid, vrijheid van vereniging).

- II. Mensenrechten die worden **geschonden**.**
Bijv. een bericht over een ziekenhuis dat gesloten wordt (komt het recht op toegang tot gezondheidszorg in de knel?) of een verdachte die geen advocaat krijgt.
- III. Mensenrechten die met succes worden **beschermd**.** Bijv. een artikel over de hulp voor kinderen voor wie thuis niet goed gezorgd wordt.

- IV. Mensenrechten met elkaar in **conflict**.**
Bijv. iemand zet persoonlijke gegevens van iemand anders op internet (vrije meningsuiting vs privacy) of post een racistisch filmpje (vs discriminatieverbod).

Bepaal welke artikelen jullie in de krant willen hebben, voeg deze in de krant en maak de krant op.

2. Kies na het maken van de krant per categorie één verhaal om te analyseren en vul het schema in:

Mensenrechten in de praktijk	Mensenrechten die geschonden zijn	Mensenrechten die beschermd worden	Mensenrechten in conflict
Analyse	Analyse	Analyse	Analyse
Recht	Recht	Recht	Recht
Artikel UVRM	Artikel UVRM	Artikel UVRM	Artikel UVRM

3. Presenteer de mensenrechtenkrant aan de klas. Laat iedereen zijn eigen gekozen verhaal toelichten op basis van het analyseschema. Geef daarbij aan waarom je juist dit artikel hebt gekozen: wil je de klas overtuigen, aanzetten, oproepen tot actie, of juist de klas meenemen in hoe goed het ook kan en dit als voorbeeld meegeven?

4. Ga met elkaar in gesprek over:
  - Kwamen de mensenrechten in veel artikelen aan bod?
  - Welke mensenrechten kwam het vaakst naar voren? Welke helemaal niet? Kun je dat verklaren?
  - Hoeveel artikelen noemden echt mensenrechten? En hoeveel gingen er wel over mensenrechtentema's maar noemden geen mensenrechten? Waarom denk je dat er dan geen mensenrechten genoemd werden?
  - Wat waren positieve acties of initiatieven waardoor mensenrechten beschermd werden? Wie zorgde daarvoor (bijv. de overheid, het ziekenhuis, een gewone burger).

Open deur?!

60 – 90
minuten

Individueel of in tweetallen, klassikaal

anne frank
stichting

Kernconcept:	Gelijke behandeling, mensenrechten voor iedereen
Probleem:	Vooroordelen, discriminatie, pesten, uitsluiting, racisme, antisemitisme
Sluit aan bij:	Politiek-juridische dimensie, sociaal-maatschappelijke dimensie en kritische denkvaardigheden
Vorbereiding:	–
Direct of verwijzing:	https://www.annefrank.org/nl/educatie/product/170/open-deur/ Online is direct toegang tot de game en de docentenhandleiding.
Leerdoel:	Je kunt je verbinden met verhalen en ervaringen van anderen, je kunt luisteren naar andere meningen en verhalen, en hebt kennis van het feit dat door open vragen te stellen je meer te weten komt over een ander, je kunt verschillende gespreks- en luistervaardigheden toepassen, je kunt een open gesprek voeren.
Docenteninformatie:	Er is een docentenhandleiding beschikbaar waarin aandacht is voor de lesvoorbereiding en nagesprek.

Inleiding

Open deur?! is een scenariobased game, speciaal ontwikkeld voor studenten in het MBO (niveau 1 t/m 4). Omgaan met diversiteit staat centraal. Je kruipt in de huid van Stephen, een 19-jarige student die voor zijn deur een pakketje vindt. Hij heeft 24 uur de tijd om het pakketje bij de juiste bewoner van zijn flat te bezorgen. Hoe hij dat doet, bepaal je als speler zelf.

Opdracht

Open de link, lees de instructies en speel de game.

Onze school is voor iedereen

45 minuten

Werken in groepjes (4-5 studenten),
klassikaal

Kernconcept:	Rechten van mensen met een beperking, toegankelijkheid, recht op onderwijs, inclusie
Probleem:	Uitsluiting, drempels
Sluit aan bij:	Participatie, inclusie en sociaal-maatschappelijke dimensie
Vorbereiding:	—
Direct of verwijzing:	Direct
Leerdoel:	Je kunt onderzoeken hoe toegankelijk de school is voor mensen met een beperking en kunt een advies uitbrengen. Je hebt kennis van de drempels die mensen met een beperking kunnen ervaren. Je kunt rapporteren over de bevindingen die je hebt gedaan.
Docenteninformatie:	Het formulier achter deze opdracht moet kunnen worden ingevuld. Zorg voor het benodigd aantal formulieren op papier. 1 formulier per groepje van 4-5 studenten.

Inleiding

Alle kinderen hebben recht op onderwijs. Dus ook kinderen met een beperking. Dat staat in het VN-Kinderrechtenverdrag en in het VN-Verdrag handicap. In het VN-Verdrag handicap staat daarnaast ook dat volwassenen recht hebben op goede toegang tot de gebouwen waarbinnen de lessen worden verzorgd.

Opdracht

1. Ga na in hoeverre de onderwijsinstelling voor alle studenten toegankelijk is, dus ook de studenten met een beperking. Onderzoek dit in een groepje studenten (4-5) aan de hand van het formulier op de volgende pagina.
2. Ga per punt na of de onderwijsinstelling voor studenten met die specifieke beperking toegankelijk is. En wat er naar jullie idee beter aan zou kunnen. Je mag hiervoor op onderzoek door het gebouw.
3. Wijs iemand in de groep aan die in de klas de bevindingen rapporteert. Zorg samen voor een onderbouwing. Dat kan je doen met foto's, filmpjes, een plattegrond, ervaringen en verhalen van studenten met een beperking, een enquête onder studenten, interviews.
4. Bespreek de rapportage in de klas. Wat heeft iedereen gevonden? Zijn jullie bevindingen anders dan die van de andere groepen? Zou je jullie bevindingen op basis van de andere meningen willen aanpassen? Is er een advies dat jullie met de klas zouden willen aanbieden aan de studentenraad? Zo ja, doe dit dan.
Ook jij bent verantwoordelijk voor het handhaven van de rechten van de mens voor iedereen.

Onze school is voor iedereen

Onze onderwijsinstelling	Is onze onderwijsinstelling aangepast? (Kruis aan wat van toepassing is)	Hoe kunnen we het verbeteren?
De onderwijsinstelling is ingesteld op studenten met een rolstoel (bijv. helling of lift).	☐ Helemaal niet ☐ Een beetje ☐ Behoorlijk ☐ Volledig	
De onderwijsinstelling is ingesteld op studenten die blind of slechthorend zijn (bijv. boeken in braille of speciale spraaksoftware).	☐ Helemaal niet ☐ Een beetje ☐ Behoorlijk ☐ Volledig	
De onderwijsinstelling is ingesteld op studenten die doof of slechthorend zijn (bijv. de docenten kennen gebarentaal).	☐ Helemaal niet ☐ Een beetje ☐ Behoorlijk ☐ Volledig	
De onderwijsinstelling is ingesteld op studenten met lees- of andere leerproblemen (bijv. voor studenten met dyslexie).	☐ Helemaal niet ☐ Een beetje ☐ Behoorlijk ☐ Volledig	
De onderwijsinstelling is ingesteld op studenten die extra behoefte hebben aan rustmomenten en duidelijkheid (adhd, autisme).	☐ Helemaal niet ☐ Een beetje ☐ Behoorlijk ☐ Volledig	

Wat is er nodig voor het recht op onderwijs?

10 - 50
minuten

Individueel, werken in groepjes (4-5 studenten), klassikaal

Kernconcept:	Het recht op onderwijs in relatie tot veel andere kinder- en mensenrechten
Probleem:	Mensenrechten niet centraal stellen
Sluit aan bij:	Politiek-juridische dimensie, kritisch denken
Vorbereiding:	Lees van bijlage 1: 1.4 en 1.5.
Direct of verwijzing:	Direct
Leerdoel:	Je leert dat er veel keuzes gemaakt moeten worden om te zorgen voor het recht op onderwijs voor alle kinderen. Je reflecteert op wat volgens jullie de beste keuze is.
Docenteninformatie:	Print 1x de kaarten en knip ze zo dat het plaatje én de bijpassende tekst op één kaartje staan. Deel deze aan het begin van de les uit aan enkele studenten. Geef twee kaartjes per uitgekozen student.

Inleiding

Mensenrechten zijn ondeelbaar, met elkaar verbonden en van elkaar afhankelijk. Overheden hebben de verplichting om mensenrechten te respecteren, beschermen en na te komen. Recht op onderwijs is een van de mensenrechten. Goed onderwijs is afhankelijk van veel verschillende factoren. Om het recht op onderwijs goed te kunnen realiseren moeten de overheid en ook andere organisaties en instellingen veel keuzes maken.

Daarom is het belangrijk dat steeds voorop staat: hoe kan het recht op onderwijs voor iedereen het best vervuld worden?

Opdracht

1. Een aantal studenten krijgen van de docent minimaal 2 kaartjes. Vorm met deze studenten groepjes van maximaal 4. Let op: geen van de studenten die kaartjes heeft gekregen, mag alleen overblijven.
2. Bespreek waar de kaartjes over gaan en bespreek de vragen die erop staan. Kom tot een antwoord op de vraag. Zorg dat iedereen in het groepje het met het antwoord eens is.
3. Kies één kaartje en leg aan de rest van de klas uit wat er op het kaartje staat, waar het volgens jullie over gaat en wat het antwoord op de vraag is.

Wat is er nodig voor het recht op onderwijs?

Kaartjes

	<p>Geld & onderwijs Zonder geld kan een regering niet voldoen aan zijn verplichtingen. Geldgebrek zorgt ook voor slecht betaalde leraren en een gebrek aan leermiddelen.</p> <p><i>Geen geld, geen onderwijs! Ben je het daarmee eens?</i></p>		<p>Seksegelijkheid & onderwijs Steeds meer meisjes hebben toegang tot onderwijs, maar in sommige landen is onderwijs aan meisjes nog verboden.</p> <p><i>Waarom mogen meisjes soms niet naar school en wat zou eraan gedaan kunnen worden?</i></p>
	<p>Voeding & onderwijs Met een lege maag kun je niet goed leren. Daarom krijgen op sommige scholen de armere leerlingen verplicht een schoolmaaltijd.</p> <p><i>Kun je arme families tot een schoolmaaltijd verplichten?</i></p>		<p>Onderwijs voor iedereen De 'Onderwijs voor iedereen'-campagne van Unesco heeft als doelstelling dat iedereen – kinderen en volwassenen – zonder hinder kan leren.</p> <p><i>Is dat een onbereikbare doelstelling of toch niet?</i></p>
	<p>Drugs & onderwijs Het gebruik van alcohol, sigaretten en drugs is soms in scholen een probleem. Misbruik kan leiden tot slechtere prestaties en agressie.</p> <p><i>Moet de school een streng drugsbeleid hebben?</i></p>		<p>Het leger & onderwijs In veel landen gaat een groot deel van het budget naar het leger en te weinig naar de sociale sector en met name naar het onderwijs.</p> <p><i>Is veiligheid belangrijker dan onderwijs?</i></p>
	<p>Docenten & onderwijs Goed opgeleide docenten zijn van groot belang. In veel ontwikkelingslanden echter hebben de docenten te weinig opleiding gehad.</p> <p><i>Moeten er minimeisen zijn voor alle docenten, zoals een geslaagde opleiding?</i></p>		<p>Migratie & onderwijs Veel hoogopgeleiden (leraren, dokters, ingenieurs) uit ontwikkelingslanden emigreren naar Europa.</p> <p><i>Is het te verdedigen dat de EU veel 'hersenen' wegtrekt uit landen waar juist behoefte aan hoogopgeleiden is?</i></p>
	<p>Gratis onderwijs Het basisonderwijs is voor iedereen gratis. Toch kunnen veel families de bijkomende schoolkosten niet betalen.</p> <p><i>Is het wel realistisch te denken dat onderwijs voor iedereen gratis kan zijn?</i></p>		<p>Mensenrechtenuitvoering "Iedere burger en organisatie zou moeten streven naar het bevorderen van respect voor de mensenrechten." (VN Algemene Vergadering)</p> <p><i>Wat wordt er op jouw school gedaan aan mensenrechtenuitvoering?</i></p>

Wat is er nodig voor het recht op onderwijs?

Kaartjes

	<p>Globalisering & onderwijs Door globalisering is er in veel ontwikkelingslanden behoefte aan ongeschoold (lopende band-) personeel. Want daar is het loon lager.</p> <p><i>Ondermijnt globalisering de waarde van het onderwijs?</i></p>		<p>Vrede & onderwijs Vredesonderwijs is meestal geen onderdeel van het schoolcurriculum.</p> <p><i>Vind je dat vredesonderwijs wél een vast onderdeel zou moeten zijn van het reguliere onderwijs?</i></p>
	<p>Internet & onderwijs In veel landen is informatietechnologie onderdeel van het onderwijs.</p> <p><i>Stel dat ieder kind op de wereld een computer zou hebben, welke problemen zou dat oplossen?</i></p>		<p>Sport & onderwijs Sport is belangrijk voor de ontwikkeling van je lichaam en je geest.</p> <p><i>Ben je het ermee eens dat sport meer prioriteit op school zou moeten hebben?</i></p>
	<p>Hoger onderwijs Het recht op onderwijs voor iedereen focust op het basisonderwijs en alfabetiseringscursussen.</p> <p><i>Zou het recht op onderwijs voor iedereen ook moeten gelden voor het vervolgonderwijs (mbo, hbo, universiteit)?</i></p>		<p>Sociale uitsluiting & onderwijs Romakinderen ('zigeuners') worden in verschillende landen geweigerd op een gewone school.</p> <p><i>Wat kunnen we doen om Romakinderen toch op een gewone school te krijgen?</i></p>
	<p>Milieu & onderwijs De leefstijl van veel mensen in de EU is niet duurzaam. Het is nodig dat we mensen informeren over noodzakelijke veranderingen.</p> <p><i>Hoe zou jij onderwijs over duurzaamheid in het curriculum willen realiseren?</i></p>		<p>Levenslang leren Analfabetisme onder volwassenen is een groot probleem in veel landen.</p> <p><i>Is het redelijk om veel geld te besteden aan alfabetiseringscursussen? Of beter aan een goede basisopleiding?</i></p>
	<p>Discipline & onderwijs Mag je leerlingen disciplineren met strafwerk, lijfstraffen, schorsing en het wegsturen van school?</p> <p><i>Wat is volgens jou de beste manier om discipline op school te handhaven?</i></p>		<p>Aids/hiv & onderwijs "De eerste strijd die we moeten winnen in de oorlog tegen aids is de strijd tegen de muur van stilte en stigmatisering." (Kofi Annan)</p> <p><i>Welke rol speelt onderwijs bij de aidsbestrijding?</i></p>

Mensenrechtenthermometer van onze school

20 - 50
minuten

Individueel, werken in tweetallen, klassikaal

Kernconcept:	Recht op onderwijs, vrijheid van meningsuiting, participatie, mensenrechten op de onderwijsinstelling
Probleem:	–
Sluit aan bij:	Politiek-juridische dimensie
Vorbereiding:	–
Direct of verwijzing:	Direct
Leerdoel:	Je leert over de betekenis van mensenrechten op de onderwijsinstelling en hoe deze verbeterd zouden kunnen worden. Je kunt hierover de docenten en schoolleiding adviseren.
Docenteninformatie:	De studenten gaan in tweetallen een ‘thermometer’ invullen. Zorg dat er voldoende exemplaren beschikbaar zijn tijdens de les.

Inleiding

Ook op de onderwijsinstelling moeten mensen- en kinderrechten gestimuleerd en nageleefd worden. De docenten hebben daarbij een tweevoudige taak:

1. Het bevorderen van mensen- en kinderrechten door bijvoorbeeld aandacht te hebben voor non-discriminatie, participatie van de student, het recht op onderwijs en gelijke kansen.
2. Het overbrengen van de betekenis van mensen- en kinderrechten in het dagelijks leven aan studenten.

Het idee daarbij is dat studenten op basis daarvan kunnen leren over en kunnen oefenen met die rechten.

Opdracht

1. Je gaat samen met een andere student zelf jouw onderwijsinstelling onderzoeken en adviseren over mensenrechten. Je leert daarbij stil te staan bij wat mensen- en kinderrechten op de onderwijsinstelling betekenen.

2. Vul de thermometer in (volgende pagina). Komen jullie niet uit een of enkele stellingen, stel daarover dan vragen.
3. Bespreek na het invullen in de klas de stellingen. Is iedereen het met elkaar eens? Wat zijn de argumenten als iemand het niet met jou eens is, en wat zijn jouw argumenten? Kan je het standpunt van de ander begrijpen, maar blijf je bij jouw standpunt? Of pas je jouw standpunt aan?
4. Zijn er voor de onderwijsinstelling verbeterpunten? Zo ja, maak hierbij dan aanbevelingen in de klas en biedt ze aan de studentenraad aan.
5. Ga met de klas na welke aspecten door de studentenraad en schoolleiding zijn opgepakt en welke niet. Ga voor de aspecten die niet zijn opgepakt met elkaar na wat jullie hiervan vinden en stel waar nodig een prioriteitenlijst op. Bepaal met de docent hoe jullie de vervolgstappen gaan nemen. Het is belangrijk dat er naar je/jullie geluisterd wordt.

Mensenrechtenthermometer van onze school

Schaal:

Nee/nooit: 0 punten / Soms: 1 punt / Altijd: 2 punten

Stelling	Schaal
1 Mijn onderwijsinstelling is een plek waar studenten zich veilig voelen.	
2 Alle studenten krijgen dezelfde informatie en hulp voor studie- en beroepsmogelijkheden.	
3 De studenten van mijn onderwijsinstelling worden niet gediscrimineerd vanwege nationaliteit/ethniciteit/huidskleur/gender/religie.	
4 Mijn onderwijsinstelling zorgt ervoor dat iedereen gelijke kansen heeft om goed onderwijs te volgen.	
5 De studenten van mijn onderwijsinstelling staan geen onvriendelijke of beledigende acties, materialen of teksten toe.	
6 Als iemand gemeen is tegen een ander, dan wordt die persoon geholpen om te leren hoe hij zijn gedrag kan veranderen.	
7 Op mijn onderwijsinstelling helpt iedereen elkaar met manieren om goed met elkaar op te kunnen schieten en er een veilige en prettige school van te maken.	
8 Als er conflicten ontstaan proberen de docenten en de studenten die op een geweldloze manier op te lossen.	
9 Mijn onderwijsinstelling heeft een procedure en weet hoe te handelen als er klachten komen over pesten, intimidatie of discriminatie.	
10 Als het gaat om disciplinaire zaken (strafwerk en evt. ook het schorsen en wegsturen van de onderwijsinstelling) wordt iedereen op een eerlijke en gelijke manier behandeld.	
11 We leren op de onderwijsinstelling over vooroordelen, stereotypen en discriminatie en doen ons best om dat tegen te gaan.	
12 Als iemand op de onderwijsinstelling wordt beschuldigd van een overtreding is hij of zij onschuldig tot het tegenovergestelde is aangetoond.	
13 Mijn eigen, persoonlijke ruimte en bezittingen worden gerespecteerd.	
14 Ik voel me op de onderwijsinstelling vrij om mijn ideeën en overtuigingen (over bijv. politiek, culturele zaken, godsdienst of anderszins) te uiten zonder bang te zijn om te worden gediscrimineerd.	
15 Iedereen op mijn onderwijsinstelling kan schrijven en naar buiten brengen wat hij of zij wil zonder bang te zijn te worden gecensureerd of bestraft.	
16 In de schoolboeken en lesinstructies is er aandacht voor verschillende geluiden en perspectieven (zoals afkomst, sekse, ideologie, huidskleur).	

Stelling	Schaal
17 Iedereen op mijn onderwijsinstelling heeft de mogelijkheid om alleen of samen met anderen in bijvoorbeeld een studentenraad mee te denken en mee te beslissen over regels en het beleid.	
18 Iedereen op mijn onderwijsinstelling heeft het recht om zich aan te sluiten bij een bestaande groep of om een eigen groep op te richten, zoals een ledenraad, die opkomt voor de eigen belangen en die van anderen.	
19 Iedereen op mijn onderwijsinstelling wordt aangemoedigd om te leren over maatschappelijke (en mondiale) problemen die te maken hebben met rechtvaardigheid, het milieu, armoede en vrede.	
20 Iedereen op mijn onderwijsinstelling wordt aangemoedigd om zich ook in te zetten voor het oplossen van maatschappelijke (en mondiale) problemen die te maken hebben met rechtvaardigheid, het milieu, armoede en vrede.	
21 De studenten van mijn onderwijsinstelling kunnen tijdens een schooldag voldoende rust nemen.	
22 De docenten en andere personeelsleden van mijn onderwijsinstelling kunnen tijdens een schooldag voldoende rust nemen en hun werk uitvoeren met redelijke uren en goede werkomstandigheden.	
23 De studenten mogen voor schoolopdrachten of activiteiten ook contact opnemen met maatschappelijke groeperingen buiten de onderwijsinstelling, die zich inzetten voor de mensenrechten.	
24 Ik neem op de onderwijsinstelling de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat anderen niet discrimineren en we een veilige en prettige sfeer hebben.	

Totaal
(0-48 punten)

Het recht om zo gezond mogelijk te zijn

1 lesuur

Activiteit na het lesuur, groepswork, klassikaal

Kernconcept:	Recht op een zo goed mogelijke lichamelijke en geestelijke gezondheid voor iedereen (ofwel: het recht op gezondheid)
Probleem:	Ondervoeding, slechte gezondheidszorg, onderontwikkeling
Sluit aan bij:	Vitaal burgerschap
Vorbereiding:	Geen
Direct of verwijzing:	Direct
Leerdoel:	Studenten onderzoeken het belang van het recht op gezondheid voor iedereen en wie daarvoor kan en moet zorgen
Docenteninformatie:	Er zijn post-its nodig

Inleiding - informatie over het recht op gezondheid

Het recht op een zo goed mogelijke lichamelijke en geestelijke gezondheid (kortweg: het recht op gezondheid) is vastgelegd in artikel 12 van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten en artikel 24 VN-Kinderrechtenverdrag. Naast het recht op gezondheid zijn hiervoor ook andere rechten relevant, zoals het recht op leven en ontwikkeling van het kind (artikel 6 Internationaal Verdrag Rechten van het Kind). In artikel 22 van de Grondwet staat dat de overheid maatregelen treft (neemt) om de volksgezondheid te bevorderen (verbeteren).

Het recht op gezondheid betekent niet het recht om gezond te zijn. Maar het recht op gezondheid heeft wel een breed bereik. Hieronder staat beschreven wat dat recht inhoudt en welke verplichtingen de overheid daarbij heeft.

- 1. Beschikbaarheid:**
zorgen voor een functionerende openbare gezondheidszorg en de fysieke aanwezigheid van zorg, goederen, diensten en voorzieningen. Medicijnen moeten bijvoorbeeld in voldoende hoeveelheid in apotheken aanwezig zijn.
- 2. Aanvaardbaarheid:**
volgens medisch-ethische normen en verschillende culturen, gender en leeftijd.
- 3. Kwaliteit:**
wetenschappelijk en medisch verantwoord en van goede kwaliteit.
- 4. Toegankelijkheid:**
non-discriminatie, fysieke en financiële toegankelijkheid en toegankelijkheid van voorlichting en informatie rond gezondheid. Toegankelijkheid betekent dat iedereen daadwerkelijk gebruik kan maken van zorg en goederen en diensten die nodig zijn voor de zorg. Medicijnen moeten dus niet alleen in voldoende hoeveelheid in apotheken aanwezig zijn, maar ook daadwerkelijk worden voorgeschreven en (hoewel wellicht onder voorwaarden) worden vergoed, zodat de patiënt ze kan gebruiken.

5. **Preventie:**
het recht op gezondheid omvat ook de sociaaleconomische factoren die ervoor moeten zorgen dat mensen gezond kunnen leven. Je kunt hierbij denken aan eten, wonen, toegang tot veilig en drinkbaar water en werkende wc's en douches, veilige en gezonde werkomstandigheden en een gezonde omgeving, zoals geen fabrieken in woonwijken, vuilnis dat wordt opgehaald.
6. De overheid moet extra aandacht hebben voor groepen in de samenleving die een groter risico lopen om geen goede zorg te ontvangen, zoals migranten/nieuwkomers (als ze nog niet weten hoe de gezondheidszorg werkt en ze nog niet goed Nederlands spreken). Maar ook voor groepen die in minder gezonde omstandigheden leven, zoals mensen in armoede die de duurere gezonde voeding niet altijd kunnen kopen. Uit onderzoek blijkt dat in Nederland mensen met lagere inkomens en een lagere opleiding gemiddeld 7 jaar korter leven en zelfs 19 jaar zich minder gezond voelen dan mensen met een hogere opleiding (Mackenbach en Stronks 2016; CBS 2015).

Opdracht

1. Wat is gezondheid? Wat is welzijn?

Bespreek met drie studenten (dit is voor deze opdracht jouw groepje) wat gezondheid en wat welzijn is. Een groepje wordt gevraagd om na 5 minuten de 'conclusie' te presenteren. Is iedereen het ermee eens? Moeten er aanvullingen op gemaakt worden? Schrijf na de discussie de definitie van gezondheid en van welzijn op.

2. Waarom is gezondheid en welzijn belangrijk?

Bedenk in hetzelfde groepje een antwoord op de vraag waarom een goede gezondheid en een hoog welzijn belangrijk is. Denk hierbij aan jezelf en eigen omgeving, maar ook aan de economie, productieverlies en het kostenplaatje. Waarom is het bijvoorbeeld belangrijk dat jij, je vader, maar ook de arts, het winkelpersoneel, de burgemeester en het Tweede Kamerlid gezond zijn en een hoog welzijn hebben?

Bespreek ook weer in de klas wat jullie hebben bedacht en vergelijk wat de anderen vinden. Kom met elkaar tot een lijstje punten en schrijf deze op.

3. Wat heb je nodig om gezond te zijn, te blijven en te worden en een hoog welzijn te hebben, te houden of te krijgen? Of om minder ziek te zijn of niet erger ziek te worden (lichamelijk of geestelijk)?

Bedenk een oplossing en schrijf je idee op een post-it. Denk aan wat schadelijk is voor je gezondheid. En denk vanuit verschillende perspectieven, bijvoorbeeld aan verschillen tussen jong en oud; jongen/man, meisje/vrouw; mensen met en zonder beperking of ziekte; LHBTI. Denk ook aan verschillende situaties, landen, leefomstandigheden.

4. Categorieën vormen

Plak je post-its op de muur. Kijk met de andere in de klas. Kunnen er groepjes (categorieën) gevormd worden van dezelfde soort antwoorden? Plak die dan bij elkaar. Jullie kunnen denken aan een indeling:

- in leeftijden;
- in 'voeding – hygiëne – medicijnen – medische hulp – verzorging', of
- in 'preventie – genezing – verzorging'.

5. Wie moet ervoor zorgen dat je gezond blijft?

Beantwoord deze vraag in jouw groepje. Kies samen een categorie. Zorg met de klas dat alle categorieën zijn verdeeld. Deel jullie antwoorden met de klas en laat anderen aanvullen. Schrijf alle bedachte antwoorden op.

6. Wat kunnen we op de onderwijsinstelling doen?

Bespreek in de klas met elkaar hoe je als student, docent en schooldirectie kunt zorgen voor gezondheid voor jezelf en de anderen op de onderwijsinstelling. Zou je je willen inzetten voor mensen buiten de onderwijsinstelling die niet zo'n goede gezondheid hebben?

7. Samenvatting

Kijk met elkaar naar de antwoorden die jullie hebben gevonden. Zijn er nog acties die je/jullie wilt/willen oppakken? Bespreek met elkaar in de klas hoe je dat wilt gaan doen.

Op het eerste gezicht

1 - 2 lesuur

Klassikaal

anne frank
stichting

Kernconcept:	Non-discriminatie, gelijke behandeling
Probleem:	Vooroordelen, stereotypen, discriminatie
Sluit aan bij:	Sociaal-maatschappelijke dimensie
Vorbereiding:	Lees hoofdstuk 3.3 van de toolbox.
Direct of verwijzing:	www.annefrank.org/nl/educatie/product/32/op-het-eerste-gezicht
Leerdoel:	Je kunt aangeven wat je eigen vooroordelen en stereotype beelden zijn en je kunt deze met andere studenten bespreken.
Docenteninformatie:	Bestel via de site het spel. De kosten zijn op de site aangegeven. Het spel is geschikt voor maximaal 30 deelnemers. Zorg dat de studenten hoofdstuk 3 uit de toolbox deel A hebben. Lees daarnaast hoofdstuk 3.3 en 8.3 van de toolbox.

Inleiding

Hoe beoordeel je iemand als je hem of haar voor de eerste keer ontmoet? Het is normaal om van iedereen die je tegenkomt een beeld te vormen. Dat gebeurt vanzelf – je kunt er niet veel aan doen. Waar je wel wat aan kunt doen is je bewust zijn van de vooroordelen en stereotype beelden die je hebt over anderen. Wat als je iemand bij voorbaat afwijst omdat hij dreadlocks heeft, een bril draagt of een hoofddoek om heeft? Dan wijs je iemand af op basis van een oordeel dat je al lang in je hoofd had. Op basis van een vooroordeel dus. Vooroordelen ontstaan niet alleen door (verdraaide) beelden in de media, maar ook door wat anderen in jouw directe omgeving van iemand vinden.

Opdracht

Speel het spel samen met de docent als spelleider.

Het kaartspel bestaat uit vier sets van zestien kaarten. Bij set 1 staan de jongeren als zichzelf en serieus kijkend op de foto. Bij set 2 lachen de jongeren. Set 3 bestaat uit korte omschrijvingen van de jongeren over hoe zij zichzelf zien. Set 4 zijn kaarten met een uitspraak: van elke jongere één.

De vraag die centraal staat in het spel is: naast wie zou jij gaan zitten? Tijdens elke spelronde leer je de jongeren steeds beter kennen. In het begin maak je een keuze op basis van je eerste indruk. In de eindfase maak je een keuze op basis van de kennis die je over de jongeren hebt.

Over de streep: waar sta jij? Een lijndiscussie

30 - 45
minuten

In groepjes van 4 en 8 studenten,
klassikaal

anne frank
stichting

Kernconcept:	Vrijheid van meningsuiting, participatie, kiesrecht
Probleem:	-
Sluit aan bij:	Politiek-juridische dimensie, kritisch denken
Vorbereiding:	Lees bijlage 1 Verkorte versie Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en bijlage 2 Verkorte versie VN-Kinderrechtenverdrag.
Direct of verwijzing:	Direct
Leerdoel:	Je kunt een mening vormen, je hebt kennis over vrijheid van meningsuiting, participatie, kiesrecht.
Docenteninformatie:	Zorg dat de studenten bijlage 1 en bijlage 2 uit de toolbox deel A hebben. Neem een (was)lijn of een touw mee en twee witte vellen voor de tekst Eens en Oneens.

Opdracht

1. Bedenk met drie andere studenten een stelling rondom mensenrechten. Gebruik hierbij de Verkorte versie Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en de Verkorte versie VN-Kinderrechtenverdrag. Weet je niets te bedenken, kijk dan onderaan deze opdracht naar tips om het over te hebben. Of kijk op de site: www.debatstelling.nl
2. Span met elkaar de waslijn door het midden van de ruimte. Maak twee bordjes. Een met EENS, een met ONEENS. Leg het bordje 'EENS' aan de ene kant van de lijn. Leg het bordje 'ONEENS' aan de andere kant van de lijn.
3. De docent roept nu een groepje naar voren. Hij/zij nodigt nog een groepje uit om erbij te gaan staan. Iemand uit het groepje leest de stelling voor. Nu mag iedereen die staat bepalen of ze het eens of oneens zijn met de stelling. Iedereen gaat daarbij aan de kant van de lijn staan die bij die mening past.
4. Het groepje gaat met elkaar in gesprek over de meningen. De docent zal aan iemand die toelustert vragen een samenvatting te geven van de meningen.
5. Hierna nodigt de docent twee nieuwe groepjes uit voor een nieuwe stelling.

Tips voor een stelling

- Vrijheid van meningsuiting betekent dat je alles mag zeggen wat je wilt.
- Fascistische partijen moeten verboden worden.
- Als je 18 jaar of ouder bent en niet gaat stemmen, verspeel je het recht om te klagen over wat er in Nederland mis is.
- België heeft een opkomstplicht voor mensen die mogen stemmen; in Nederland is de opkomstplicht in 1970 afgeschaft. Omdat de opkomst sindsdien flink is gedaald kunnen we de opkomstplicht beter weer herinvoeren.
- Nederland moet een bindend referendum invoeren over elk mogelijk thema, ook over zaken als de herinvoering van de doodstraf en de afschaffing van de monarchie.

De vluchtkoffer

20 minuten

Individueel, tweetallen, klassikaal

anne frank
stichting

Kernconcept:	Vluchtelingen, veiligheid
Probleem:	Onderdrukking
Sluit aan bij:	Politiek-juridische dimensie
Vorbereiding:	—
Direct of verwijzing:	Direct
Leerdoel:	Je kunt je inleven in hoe het is om als vluchteling plotseling huis en haard te moeten verlaten, je hebt kennis van wat je zou kunnen doen om een vluchteling in Nederland te ondersteunen.

Inleiding

Stel, je bent een vluchteling. Je moet vluchten voor het geweld in je land. Er zijn al familieleden van huis opgehaald naar een onbekende plek. Ook een paar vrienden zijn ineens verdwenen en niemand heeft nog iets van hen gehoord. Het gerucht gaat dat ze ook naar jou op zoek zijn. Je besluit dat het thuis niet meer veilig is. Je gaat vertrekken, in de hoop een veiligere plek te vinden.

Opdracht

1. Je hebt maar kort tijd en je kunt alleen vijf voorwerpen meenemen die in je koffer passen. Schrijf die vijf voorwerpen op een lijstje. Bespreek met de student die naast je zit welke voorwerpen jij zou mee willen nemen. En vraag dit ook aan de ander.
2. Je komt aan bij zee. Jij en je familie kunnen een plek krijgen op een boot. Maar je koffer neemt te veel ruimte in. Je moet één voorwerp kiezen, de rest en de koffer laat je achter. Welk voorwerp kies je? Bespreek ook nu weer met de student die naast je zit waarom je dit het belangrijkste voorwerp vindt. Vraag ook weer naar het voorwerp van de ander.
3. Bespreek in de klas welk voorwerp jouw klasgenoten zouden mee willen nemen. Zie je hier veel overeenkomsten of juist grote verschillen?
4. Wat is belangrijk voor een vluchteling om mee te nemen?
  - a. Welke 3 dingen heb je echt nodig om te overleven onderweg en wat is misschien niet nodig omdat het luxe is?
  - b. Wat kan je dus beter niet mee willen nemen?
  - c. Heb je er wel eens bij stil gestaan hoe weinig een vluchteling kan meenemen?
  - d. Wat kunnen we in Nederland doen om vluchtelingen zich weer thuis te laten voelen?

Leerschool

4 lessen

Individueel, werken in groepjes, klassikaal

Kernconcept:	Recht op onderwijs, verbod op kinderarbeid
Probleem:	Kinderarbeid, uitbuiting, armoede
Sluit aan bij:	Politiek-juridische dimensie, kritisch denken
Vorbereiding:	—
Direct of verwijzing:	Gratis aan te vragen via www.aob.nl/lespakket .
Leerdoel:	Je hebt kennis van wat kinderarbeid is, wat dit voor schoolprestaties kan betekenen en je kunt actief meedenken over de wijze waarop kinderarbeid vanuit Nederland tegengegaan kan worden.
Docenteninformatie:	Het lespakket bevat een docentenhandleiding, een leerlingbrochure en lesopdrachten; het lespakket is ontwikkeld voor leerlingen van 10-14 jaar, maar ook goed inzetbaar voor het MBO. Je zult nog wel moeten kijken hoe je het precies wilt vormgeven. De docentenhandleiding bevat een link naar een film op YouTube en links naar relevante websites. Materialen voor de studenten moeten vermenigvuldigd worden (wanneer ze op papier worden aangeboden).

Inleiding

Geschat wordt dat wereldwijd 160 miljoen kinderen werken. Een derde van hen gaat helemaal niet naar school. Andere kinderen combineren werk en (een beetje) onderwijs. Volgens de 'Duurzame Ontwikkelingsdoelen' van de VN moeten alle kinderen uiteindelijk onderwijs gaan volgen. Of dat gaat lukken?

In de video *Leerschool* het verhaal van de twaalfjarige Ferhat en de veertienjarige Abdullah. De een wil dokter worden, de ander computeringénieur. Beiden gaan elke dag zo'n zes uur naar school en werken daarna nog eens zes tot acht uur per dag in een benauwde en stoffige werkplaats met giftige lijm, waarmee schoenen in elkaar worden gezet. Voor huiswerk is geen tijd, met alle gevolgen van dien.

Opdracht

De docent neemt je mee in de opdracht en lesmateriaal.

De media de baas zijn

3 lessen. Les 1 en 2 duren
ieder 100 minuten,
les 3 50 minuten

Individueel, in tweetallen,
groepsopdrachten en
klassikaal

Stories that Move

Toolbox against discrimination

Kernconcept:	Autonomie/zelfbeschikking
Probleem:	Uitsluiting, racisme en discriminatie
Sluit aan bij:	Sociaal-maatschappelijke dimensie, kritisch denken
Vorbereiding:	–
Direct of verwijzing:	https://olt.storiesthatmove.org/nl/startscherm/
Leerdoel:	Je hebt kennis van de media die je gebruikt en hoe deze jou beïnvloeden, je kunt stereotypen onderzoeken en de relatie zien tussen stereotypen en vooroordelen, je kunt stereotypen zien in relatie tot advertenties, je kunt actieve lees- en luistervaardigheden gebruiken om kritisch na te denken over vooroordelen of hokjes-denken die in advertenties voorkomen en je hebt kennis van de technieken die in propaganda gebruikt worden.
Docenteninformatie:	<p>Maak een gratis docentenaccount aan. Na te zijn ingelogd is het mogelijk informatie rondom de beschikbare leerpaden op te halen. In dit geval gaat het om het leerpad 'De media de baas'. Binnen dit leerpad zijn 3 routes (3 lessen) beschikbaar en is een docentenhandleiding met tips en extra informatie per route beschikbaar. En de optie om de onlineomgeving door te nemen.</p> <p>De studenten hebben ook een (gratis) account nodig. Hiervoor hebben ze een e-mailadres nodig.</p> <p>Naast het leerpad 'De media de baas' zijn ook de leerpaden 'Zien & zijn', 'Discriminatie verkennen', 'Verhalen uit het verleden' en 'In actie komen' beschikbaar.</p> <p>In deze toolbox wordt ook ingegaan op 'In actie komen'.</p>

Inleiding

Elke dag komt er van alle kanten informatie op ons af: van de meningen van een vriend tot en met de media (radio en televisie, kranten en tijdschriften, het internet – zelfs in advertenties). Elke dag kiezen we de media uit waarnaar we willen 'luisteren' en die keuzes zijn bepalend voor hoe we de wereld om ons heen waarnemen. Maar soms sluiten die keuzes ons ook van informatie af. Laten we eens kijken wat voor bubbels we creëren. Hoe kunnen we berichten filteren en toch kritisch blijven?

Het lesmateriaal bestaat uit drie delen:

- I. De media en ik: de media overstromen ons met informatie. Welke media kiezen we zelf en hoe beïnvloeden ze ons? Laten we vooral kritisch blijven.
- II. Advertenties onder de loep: advertenties zijn overal, online en offline. Beïnvloeden ze hoe we de wereld en de mensen om ons heen zien?

III. Media en beïnvloeding: wanneer media een ideologisch doel dienen, spreken we van propaganda. Welke technieken worden gebruikt om ons te beïnvloeden? Wil je meer weten over propaganda, zoek dan eens naar het Dunning-Kruger-effect.

Opdracht

Log in en ga aan de slag met de opdrachten. De docent zal duidelijk aangeven hoeveel tijd je waarvoor krijgt en ook of er huiswerk gemaakt moet worden.

Vooroordelen en discriminatie

45 minuten

Groepjes en klassikaal

anne frank
stichting

Kernconcept:	Non-discriminatie, gelijke behandeling
Probleem:	Vooroordelen, stereotypen, discriminatie
Sluit aan bij:	Sociaal-maatschappelijke dimensie
Vorbereiding:	—
Direct of verwijzing:	https://www.annefrank.org/nl/educatie/product/72/situatiekaarten-over-vooroordelen-en-discriminatie/
Leerdoel:	Je kunt uitleggen waardoor vooroordelen ontstaan. De kaarten leiden tot diepgaande gesprekken en kunnen tolerantie leren bevorderen.
Docenteninformatie:	Download de gratis kaarten via de link. Print deze zo veel keer uit dat er voldoende sets voor de hele klas aanwezig zijn, wanneer de groep uiteen gaat in groepjes van 3-4 studenten.

Inleiding

Over hoe vooroordelen ontstaan zijn heel veel theorieën. Zo veel theorieën dat het lastig is te volgen welke er allemaal zijn. Professor Wasif Shadid van de Universiteit van Tilburg en de Universiteit van Leiden heeft geprobeerd de theorieën inzichtelijker te maken, door ze onder te verdelen in vier groepen. Wil je hier meer over weten? Kijk dan eens naar wat deze professor gedaan heeft. Of zoek eens naar de fundamentele attributietheorie, *confirmation bias* of de contacttheorie van Allport. Mogelijk kan de docent hier ook meer over vertellen. Aan de hand van de kaarten ga je ervaren hoe je zelf vooroordelen vormt.

Opdracht

1. Verdeel de klas in groepje van 3-4 studenten. Iedereen moet bij een groepje horen.
2. Van de docent krijgen jullie een set kaarten.
3. Leg de 'niet erg'- en 'erg'-kaart naast elkaar.
4. Bekijk de andere kaarten. Bepaal welke kaarten jullie op de stapel 'erg' leggen en welke op de stapel 'niet erg'.
5. Bepaal in het stapeltje de volgorde. Van minst erg naar heel erg.
6. Kijk hoe de andere groepjes de kaarten hebben neergelegd.
7. Zijn er verschillen? Bespreek deze klassikaal. Hoe zijn jullie tot de besluiten gekomen?

Swipe

50 minuten

Klassikaal

Kernconcept:	Privacy en veiligheid
Probleem:	Risico's met het delen van informatie
Sluit aan bij:	Sociaal-maatschappelijke dimensie, kritisch denken
Vorbereiding:	Film en het online lesmateriaal klaarzetten
Direct of verwijzing:	https://www.lessonup.com/nl/channel/filmeducatie/lesson/yj284NBudXg4nvw4L
Leerdoel:	Je kunt je eigen privacy en veiligheid bewaken op het gebied van online locatie traceren; je kunt de privacy en veiligheid van anderen op het gebied van online locatie traceren, respecteren; je kunt bewust een eigen digitale identiteit vormgeven; je kunt bewust bepalen welke informatie je over je locatie digitaal vrijgeeft.
Docenteninformatie:	Op de site is een docenteninstructie aanwezig; deze is te printen. Zet de film <i>Swipe</i> (Niels Bourgonje, 2019) klaar, net als de slides.

Inleiding

In deze les bekijk je de korte film *Swipe* (2019). Wanneer een vrouw 's avonds door de stad naar huis loopt, heeft ze een vreemde match op een dating-app. Al snel krijgt ze het gevoel dat haar match dichterbij komt dan ze zou willen.

Opdracht

Bekijk de film met elkaar. Bespreek de film aan de hand van de slides.

Write for Rights

Meerdere momenten met
1 afsluitende dag tussen
20 november en de kerstvakantie

In groepjes/
klassikaal

Kernconcept:	Opkomen voor rechten van de mens
Probleem:	Onterechte gevangenschap of bedreiging
Sluit aan bij:	Politiek-juridische dimensie, sociaal-maatschappelijke dimensie, kritisch denken
Vorbereiding:	Aanmelden via de website
Direct of verwijzing:	https://www.amnesty.nl/wat-we-doen/educatie/write-for-rights-op-school Algemene video Write for Rights: https://www.youtube.com/watch?v=vPDcgDP4eSw Materialenpagina met o.a. handleiding, voorbeeldbrief: https://www.amnesty.nl/organiseren/tips-materialen
Leerdoel:	Je kunt zelf opkomen voor de rechten van de mens
Docenteninformatie:	Is er interesse in het organiseren van een schrijffactie in de klas, dan is het handig dat 1 persoon zich aanmeldt via https://www.amnesty.nl/wat-we-doen/educatie/write-for-rights-op-school . Aanmelden kan na de zomervakantie. In de schrijfpakketten zit en op de website staat een lesbrief met een aantal werkvormen om de actie mee in te leiden. Er is daarnaast informatie beschikbaar op de site, zoals een handleiding hoe een schrijffactie te organiseren en een korte instructiefilm.

Inleiding

Wereldwijd worden mensen onterecht gevangengezet of bedreigd. Bijvoorbeeld omdat ze opkomen voor hun rechten. De Write for Rights-actie is opgezet om dit onrecht te stoppen. Elk jaar in december schrijven mensen overal ter wereld miljoenen brieven voor tien personen die onze hulp nodig hebben. Brieven aan autoriteiten om te vragen om een vrijlating, bescherming of aanpassing van een discriminerende wet. En kaarten aan de tien personen zelf, om hen een hart onder de riem te steken. Door de massale stroom brieven en kaarten vanuit de hele wereld zorgen we voor verandering voor deze mensen.

Tijdens Write for Rights kiest Amnesty tien mensen uit voor wie wij wereldwijd speciale aandacht vragen. Vaak helpt de extra aandacht om hen vrij te krijgen of te zorgen voor bescherming of gerechtigheid. Met onze brieven laten we weten dat heel veel mensen tijd en aandacht hebben besteed aan de kwestie. Dat zet autoriteiten aan tot verandering en geeft de mensen voor wie we actievoeren moed. Met het schrijven van de brieven zijn al verschillende mensen vrijgekomen. Een voorbeeld hiervan: mensenrechtenverdediger Germain Rukuki kwam vrij.

Op 4 juni 2021 bracht een Hof van Beroep in Burundi de gevangenisstraf van Germain Rukuki terug van 32 naar 1 jaar. De mensenrechtenverdediger werd vrijgesproken van de meeste van de verzonnen aanklachten waarvoor hij eerder was veroordeeld. Zijn veroordeling voor 'rebellie' bleef wel staan: 1 jaar cel en zo'n 20 euro boete. Germain heeft al 4 jaar vastgezeten in een kleine, propvolle cel. Op 30 juni 2021 werd hij vrijgelaten.

Opdracht

Wanneer je hebt besloten je in te willen zetten voor een Write for Rights-schrijfactie, kan je je aanmelden via de link op deze pagina en te klikken op de knop 'Ik geef mijn school op' op <https://www.amnesty.nl/wat-we-doen/educatie/write-for-rights-op-school>. Je kunt burens of vrienden uitnodigen of op school een plekje opzetten. Je kunt ook online een actie opzetten. Amnesty zorgt dan voor handige materialen, zoals pennen, onderleggers, posters, schrijfpapier, groetenkaarten en voorbeeldbrieven. Wanneer je je hebt aangemeld, krijg je via de mail reactie van Amnesty. Verder vind je hier <https://www.amnesty.nl/organiseren/tips-materialen> een handleiding om een actie te organiseren.

Brave

Naar keuze 1 of meerdere lessen

Individueel en in groepjes

AMNESTY
INTERNATIONAL

Kernconcept:	Rechten van de mens
Probleem:	Mensenrechten wereldwijd en de manier waarop jongeren zich inzetten voor mensenrechten
Sluit aan bij:	Politiek-juridische dimensie, sociaal-maatschappelijke dimensie, kritisch denken
Vorbereiding:	–
Direct of verwijzing:	https://www.amnesty.nl/wat-we-doen/educatie/brave
Leerdoel:	Je weet wat je kunt betekenen voor mensenrechten. Je kunt je inleven in (mensenrechten)situaties van anderen. Je kunt reflecteren op eigen gedrag en verantwoordelijkheid nemen ten aanzien van de mensenrechten.
Docenteninformatie:	Er is een handleiding die als pdf is te downloaden, maar ook op papier besteld kan worden. Elke module van BRAVE geeft online een aantal opties voor acties; deze zijn ook op papier te bestellen. En er zijn ook aanvullende materialen zoals groetenkaarten en petitie te bestellen voor in de klas.

Inleiding

In het online lesprogramma BRAVE van Amnesty International maak je kennis met verschillende mensenrechtenthema's door de ogen van jonge activisten. Zo maak je kennis met Gilbert, die zich inzet tegen discriminatie van mensen met albinisme in Tanzania, en met Paras, die zelf op jonge leeftijd is uitgehuwelijkt en er nu alles aan doet om dit tegen te gaan in haar thuisland Pakistan. Maar ook zie je hoe jonge activisten in Nederland zich inzetten voor bijvoorbeeld vrouwenrechten of de rechten van vluchtelingen. BRAVE haalt mensenrechten dichtbij, door de verhalen van leeftijdsgenoten centraal te stellen, maar laat ook vooral zien hoe je op kleine schaal kan bijdragen aan het respecteren en naleven van mensenrechten in de praktijk.

Opdracht

Ga naar de site en kies 1 van de 10 modules. In kleine groepjes bekijk je filmpjes en loop je de module door. Je kan per groepje een verhaal behandelen of klassikaal een of meerdere lessen maken.

Night

50 minuten

Klassikaal

Kernconcept:	Mensenrechten
Probleem:	Vooroordelen
Sluit aan bij:	Politiek-juridische dimensie, kritisch denken
Vorbereiding:	–
Direct of verwijzing:	https://www.lessonup.com/nl/channel/filmeducatie/lesson/dJmCPc9fR4ZaCyBZj
Leerdoel:	Je hebt kennis van de gevolgen van beeldvorming en vooroordelen, je kunt stilstaan bij de betekening van taal, je kent artikelen uit de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
Docenteninformatie:	Op de site is een docenteninstructie aanwezig; deze is te printen. Zet de slides klaar. De film <i>Night</i> (Joosje Duk, 2017) zit in de slides verwerkt.

Inleiding

Wanneer vier vriendinnen met verschillende culturele achtergronden samen uitgaan naar een hippe club, verandert hun relatie door een ervaring met de uitsmijter van de club.

Opdracht

De docent neemt de klas mee in het verhaal en bespreekt met jullie wat je ziet en hoort.

De 4 vrijheden

Een tot enkele lessen

Klassikaal

Kernconcept:	Vrijheid en kiezen
Probleem:	–
Sluit aan bij:	Politiek-juridische dimensie, kritisch denken
Vorbereiding:	–
Direct of verwijzing:	https://www.4free-now.nl/informatie/
Leerdoel:	Je hebt kennis van de geschiedenis van vrijheid, je kunt de vier vrijheden benoemen.
Docenteninformatie:	<p>Er is een magazine voor docenten beschikbaar, met verdiepende artikelen en tips voor invulling van de lessen. Deze is te bestellen bij https://www.4en5mei.nl/educatie/4free</p> <p>Bepaal in welke volgorde je de volgende films met vragen en bijbehorende artikelen wilt behandelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Een geschiedenis van vrijheid & Artikel: Een geschiedenis van vrijheid ■ Vrij zijn van armoede & Artikel: Vrij van gebrek ■ Vrij zijn van angst & Artikel: Vrij van vrees ■ Hoe denk jij over: meningsuiting & Artikel: Vrijheid van meningsuiting ■ Hoe ver gaat de vrijheid van geloof? & Artikel: Vrijheid van geloof

Inleiding

Al tijdens de Tweede Wereldoorlog werd nagedacht over wat vrijheid nou precies is, en hoe deze vrijheid het best beschermd kan worden. De Amerikaanse president Franklin D. Roosevelt benoemde in 1941 de Four Freedoms, vier vrijheden die tijdens oorlog onder druk staan. Deze vier vrijheden zijn: vrijheid van meningsuiting, vrijheid van religie, vrijwaring van angst en vrijwaring van gebrek. Tot op de dag van vandaag zijn deze vrijheden belangrijk.

Opdracht

Met de docent ga je klassikaal door de verschillende filmpjes en artikelen met vragen.

Mocht je je verder willen verdiepen in vrijheid, kijk dan ook naar de twee filmpjes van *Geef vrijheid een gezicht*:

- <https://www.4free-now.nl/digilessen/sara-15-jaar-in-gesprek-met-trijneke-88-jaar/>
- <https://www.4free-now.nl/digilessen/wahab-en-emmy/>

Je achternaam maakt uit

50 minuten

Individueel en klassikaal

Kernconcept:	Recht op werk
Probleem:	Discriminatie
Sluit aan bij:	Politiek-juridische dimensie
Vorbereiding:	–
Direct of verwijzing:	https://www.4free-now.nl/digilessen/stagediscriminatie-wat-doen-we-eraan/
Leerdoel:	Je hebt kennis van wat je tegen stagediscriminatie kunt doen
Docenteninformatie:	In het filmpje zit een verwijzing opgenomen naar een artikel over stagediscriminatie. En er staan vragen in. Hieronder een optie om de les invulling te geven. Voor meer informatie over dit onderwerp, zie ook het boek van John Rawls, <i>Theory of justice</i> en de <i>just world hypothesis</i> .

Inleiding

Werkervaring opdoen tijdens je studie is niet alleen leuk en broodnodig maar ook behoorlijk spannend. Nogal frustrerend dus, als je voordat je kunt beginnen, al afgewezen wordt. Voor veel studenten met een migratieachtergrond is dit echter het geval. Stagediscriminatie is een feit. https://www.kis.nl/sites/default/files/420142_mbo-stagediscriminatie-web.pdf

Opdracht

1. Neem het filmpje door en lees het artikel.
2. Bespreek met de student naast je jouw ervaringen. Vraag ook naar de ervaringen van de ander. Luister ook naar andere klasgenoten en de ervaringen die zij hebben. Denk ook aan ervaringen met werk buiten de stages.
3. Bespreek de stelling: 'Iedereen kan stagediscriminatie overkomen' in de klas.
4. Zoek uit wat je kunt doen tegen stagediscriminatie. Bespreek in de klas de opties. Ga ook na wat bijvoorbeeld een studentenraad doet voor studenten die hiermee te maken hebben, of de onderwijsinstelling. Als zij onvoldoende bijdragen aan het voorkomen van stagediscriminatie, wat zou de klas hiermee kunnen?

Kinderen op de vlucht

1-4 lesuren

Individueel, werken in groepjes, klassikaal

AMNESTY
INTERNATIONAL

Kernconcept:	Migratie en asiel en mensen- en kinderrechten. Ook komen discriminatie en privacy aan bod.
Probleem:	Rechten van vluchtelingen
Sluit aan bij:	Politiek-juridische dimensie, sociaal-maatschappelijke dimensie
Vorbereiding:	–
Direct of verwijzing:	https://www.amnesty.nl/wat-we-doen/educatie/kinderen-op-de-vlucht-2
Leerdoel:	Je hebt kennis van de begrippen en rechten die horen bij de vluchtelingenverhalen, kan in kaart brengen wie er verantwoordelijk zijn voor het beschermen en promoten van de kinderrechten, kan je inleven in de situatie van een ander en opkomen voor de rechten van anderen.
Docent informatie:	Het lespakket is te bestellen via de link bij Amnesty. Bij dit pakket horen filmpjes die ook op de site terug te vinden zijn.

Inleiding

Bijna 50 miljoen kinderen zijn op de vlucht. In dit lesmateriaal wordt besproken wat dit betekent voor kinderen en hun ouders. Bij het werkboek horen een aantal filmpjes: de persoonlijke verhalen van Mustafa, Davron, Aram en Said.

Davron (11) is een vluchteling uit Oezbekistan. Hij sloeg samen met zijn moeder op de vlucht wegens geweld in zijn familie. Het dictatoriale regime bood hun geen bescherming. Davron is al negen jaar in Nederland, maar heeft geen verblijfsvergunning. Omdat hij steeds moet verhuizen, moet hij ook steeds van school veranderen. Zo'n onzeker leven vindt Davron vreselijk.

Aram wordt geboren in een asielzoekerscentrum. Hij is astmatisch en de caravan van het AZC is ongezond. Het gezin zal worden uitgezet naar Irak. Aram is depressief en denkt dat het zijn schuld is.

Nadat zijn vader en zijn oudste broer zijn vermoord, ontvlucht Said met twee zusjes en een broer zijn geboorteland Somalië. Via diverse vluchtelingenkampen komt hij na vijf jaar in Nederland terecht, waar hij wordt herenigd met zijn eveneens gevluchte moeder. Said kan hier moeilijk wennen en raakt vaak in problemen met justitie. Daarom wordt zijn verblijfsvergunning niet verlengd en dreigt hij te worden teruggestuurd naar Somalië. Hij is bang dat hij daar direct wordt vermoord of moet meevechten in de oorlog.

Opdracht

De docent gaat met jullie aan de slag met het bestelde lesmateriaal. Je maakt kennis met het verhaal van Davron, Said, Aram of Mustafa en leert zo meer over de achtergrond en situatie van vluchtelingen in Nederland. Je gaat je verdiepen door onderzoek, dialoog of debat.

Hero of humanity

60 minuten

Individueel

Kernconcept:	Plichten bij rechten
Probleem:	Zie je wanneer je anderen kunt helpen en help je anderen, ook als je zelf gevaar loopt?
Sluit aan bij:	Sociaal-maatschappelijke dimensie
Vorbereiding:	–
Direct of verwijzing:	https://www.rodekruis.nl/wat-kun-jij-doen/samen-in-actie/onderwijs/mbo/hero-of-humanity/
Leerdoel:	Je kunt nadenken en ervaringen uitwisselen over je eigen hulpbereidheid, je kunt keuzes maken in een noodsituatie, je hebt kennis van het werk van het Rode Kruis.
Docenteninformatie:	Er is een docentenhandleiding beschikbaar. Log in via www.heroofhumanity.nl/start en maak met je eigen mailadres een nieuw spel aan. Laat de studenten inloggen en de code invoeren.

Inleiding

Stel je voor... Het is een mooie zomerdag en je bent met vrienden op een festival. Vanuit het niets hoor je een harde knal, is er rook en hoor je overal gillende mensen. Je hebt geen idee wat er aan de hand is en of je zelf gevaar loopt. Wat doe je? Ga je helpen of niet?

Opdracht

Log in met de link, vul de code in.
Jullie zijn nu met de klas ingelogd.

Kom in actie

3 lessen. Les 1 en 3 duren
ieder 50 minuten,
les 2 100 minuten

Individueel, in tweetallen,
groepsopdrachten en
klassikaal

Stories that Move
Toolbox against discrimination

Kernconcept:	Autonomie/zelfbeschikking, opkomen voor anderen
Probleem:	Uitsluiting, racisme en discriminatie
Sluit aan bij:	Sociaal-maatschappelijke dimensie, politiek-juridische dimensie, kritisch denken
Vorbereiding:	—
Direct of verwijzing:	https://olt.storiesthatmove.org/nl/startscherm/
Leerdoel:	Je kunt nadenken over wat het inhoudt om in actie te komen. Je kunt nagaan op welke manieren mensenrechten van belang zijn in jouw leven, niet alleen als rechtvaardiging om in actie te komen, maar ook om in te zien dat mensenrechten zoals ze zijn geformuleerd en worden hooggehouden, voortvloeien uit acties die in het verleden zijn ondernomen. Je hebt kennis van het verband tussen mensenrechten en in actie komen. Je kunt drie gevallen van discriminatie onderzoeken waarbij jongeren betrokken waren van wie de rechten met succes zijn verdedigd voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Je kunt informatie verzamelen en een plan ontwikkelen om een eigen actie voor te bereiden.
Docenteninformatie:	<p>Maak een gratis docentenaccount aan. Na te zijn ingelogd is het mogelijk informatie rondom de beschikbare leerpaden op te halen. In dit geval gaat het om het leerpad 'Kom in actie'. Binnen dit leerpad zijn er 3 routes (3 lessen) en is een docentenhandleiding met tips en extra informatie per route beschikbaar. Verder is er een optie om de online-omgeving door te nemen.</p> <p>De studenten hebben ook een (gratis) account nodig. Hiervoor hebben ze een e-mailadres nodig.</p> <p>Naast het leerpad 'Kom in actie' zijn ook de leerpaden 'Zien & zijn', 'Discriminatie verkennen', 'Verhalen uit het verleden' en 'De media de baas' beschikbaar. In deze toolbox wordt ook ingegaan op 'De media de baas zijn'. Kijk voor een verdieping op dit onderwerp ook eens naar sociale pijn. Voorbeeld: https://www.socialevraagstukken.nl/psychologische-inzichten-voor-de-overheidsdienaar/</p>

Inleiding

Je dagelijks handelen is van invloed op de mensen en de maatschappij om je heen. Op welke manieren komen mensen in actie tegen discriminatie? En wat kun jij doen?

Het lesmateriaal bestaat uit drie delen:

- I. **Actie en verandering: welke vormen van actie kunnen tot verandering leiden?**
- II. **Jouw recht om in actie te komen: wist je dat je het recht hebt om in actie te komen?**
- III. **... en kom in actie: kijk hoe andere jongeren in actie zijn gekomen. Leer hoe je zelf in actie kunt komen!**

Opdracht

Log in en ga aan de slag met de opdrachten. De docent zal duidelijk aangeven hoeveel tijd je hiervoor krijgt en ook of er huiswerk gemaakt moet worden.

Vrijheidsmaaltijd

Een maaltijd,
ongeveer 60 minuten

Werken in groepjes,
klassikaal/
onderwijsorganisatie

Kernconcept:	In gesprek over vrijheid
Probleem:	Oorlog en de gevolgen
Sluit aan bij:	Sociaal-maatschappelijke dimensie, kritisch denken
Vorbereiding:	Heel veel. Wat je precies moet doen hoor je in de opdracht en van de docent/organisator.
Direct of verwijzing:	https://www.4en5mei.nl/vieren/vrijheidsmaaltijden
Leerdoel:	Je leert om verschillende groepen mensen samen te brengen, een maaltijd te organiseren en een gesprek aan te gaan over vrijheid. Je leert wat mensen verbindt.
Docenteninformatie:	Om een Vrijheidsmaaltijd te organiseren moet je je bij het Nationaal Comité 4 en 5 mei aanmelden als organisator. Dit kan jaarlijks vanaf november. De maaltijd vergt de nodige voorbereiding. Een hand-leiding, hulpmiddelen en veelgestelde vragen staan op de bovengenoemde pagina.

Inleiding

Een Vrijheidsmaaltijd is meer dan een gezellig etentje. De kern van de Vrijheidsmaaltijd is een bijzondere ontmoeting aan de eettafel, waarbij de gasten over vrijheid en onvrijheid spreken. Dit zorgt voor verbondenheid en sociale interdependentie. Sociale interdependentie betekent dat mensen op elkaar aangewezen zijn en dus afhankelijk zijn van elkaar. Er bestaat ook interdependentie tussen staten. Deze zijn dan (economisch) afhankelijk van elkaar. Er is een theorie die zegt dat interdependentie zorgt voor vrede.

Om deel te kunnen nemen aan een Vrijheidsmaaltijd moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- De Vrijheidsmaaltijd vindt plaats op 5 mei.
- De Vrijheidsmaaltijd begint met een vrijheidstoest.

- De Vrijheidsmaaltijd moedigt gesprekken over (o.a.) vrijheid en onvrijheid aan.
- De Vrijheidsmaaltijd staat in het teken van verbinding.

Opdracht

1. Organiseer een Vrijheidsmaaltijd. Wat je daar precies voor moet doen, krijg je te horen van de docent of organisator van de maaltijd.
2. Neem deel aan de maaltijd en het gesprek. Vind je het lastig om te bedenken welke vragen je zou willen stellen? Ga dan naar de bovengenoemde site en download de gesprekskaartjes.

An Occurrence at Arverne

50 minuten

Klassikaal

Kernconcept:	Privacy en veiligheid
Probleem:	Risico's met het delen van informatie
Sluit aan bij:	Sociaal maatschappelijke dimensie, kritisch denken
Vorbereiding:	–
Direct of verwijzing:	https://www.lessonup.com/nl/channel/filmeducatie/lesson/Hz7a8FQqDHoSzWkdw
Leerdoel:	Je hebt kennis van wat vooroordelen zijn, je kunt uitleggen wat etnisch profileren is, je hebt kennis van wat de gevolgen van etnisch profileren zijn en je weet wat je moet doen als je wordt aangehouden door de politie.
Docenteninformatie:	Film en het online lesmateriaal klaarzetten. Op de site is een docenten-instructie aanwezig; deze is te printen. Zet de film <i>An Occurrence at Arverne</i> (Robert Broadhurst, 2019) klaar, net als de slides.

Inleiding

In deze les bekijk je de film *An Occurrence at Arverne* (2019). In de film volg je een man die een kort bezoek brengt aan een leeg huis. Al snel wordt duidelijk dat het alledaagse niet zonder gevaar is als je zwart bent. Deze spannende korte film gaat over discriminatie en de gevolgen van stereotypering.

Opdracht

Bekijk de film met elkaar. Bespreek de film aan de hand van de slides in de klas.

Waar kom je vandaan?

50 minuten

Individueel, tweetallen, klassikaal

Inclusief Indië

Indisch Herinneringscentrum

Kernconcept:	Diversiteit en inclusiviteit
Probleem:	Wat is identiteit?
Sluit aan bij:	Sociaal maatschappelijke dimensie, kritisch denken
Vorbereiding:	–
Direct of verwijzing:	https://inclusiefindie.nl/themales/diversiteit-en-inclusiviteit/
Leerdoel:	Je hebt kennis van wie wat waar Indisch is; je kunt uitleggen wat er in de jaren vijftig is gebeurd met mensen die gewild of ongewild uit Indonesië naar Nederland zijn vertrokken; je hebt inzicht in wat het voor iemand betekent te moeten vluchten; je kunt uitleggen wie je bent.
Docenteninformatie:	–

Inleiding

Het Indisch Herinneringscentrum heeft een online lesprogramma bestaand uit drie delen: Macht en gezag, Vrijheid en Gelijkheid en Diversiteit en Inclusiviteit. In deze opdracht ga je in op Diversiteit en Inclusiviteit, maar je kunt natuurlijk ook de andere twee lessen bekijken en doen. Het Indisch Herinneringscentrum (IHC) is één van de vijf nationale herinneringscentra van de Tweede Wereldoorlog. Het IHC is dé plek waar je terecht kunt voor de gedeelde geschiedenis van Nederland en Indonesië vanaf ca. 1900, met nadruk op de Tweede Wereldoorlog en de dekolonisatie.

Opdracht

Let's talk about YOU! Het woord identiteit is moeilijk te omschrijven. Is het je afkomst, de combinatie van opvoeding en omgeving of simpelweg 'wie je bent'? Misschien is het wel alles bij elkaar. Hoe kijk je naar mensen met een andere achtergrond dan jij zelf hebt? Hoe zie jij jezelf? En hoe wil je gezien worden?

Maak de themales 'Diversiteit en Inclusiviteit'. Deze les bestaat uit 4 onderdelen: 'Wie Wat Waar is Indisch?', 'Terugkomst' in Nederland?', 'Herdenken: een familie verhaal' en 'Maar wie ben je dan echt'.

Maak per onderdeel de opdracht. Bespreek de laatste opdracht klassikaal.

Wil je meer weten? Op de site is ook verdiepende informatie te vinden, zoals de video van 'Ons koloniaal verleden' of een artikel 'Willem-Alexander maakte excuses die zijn moeder in 1995 had willen maken'.

Gastles aanvragen

50 minuten en de gastles

Klassikaal

Kernconcept:	Iemand betrekken bij eigen ontwikkeling
Probleem:	–
Sluit aan bij:	Sociaal maatschappelijke dimensie en/of politiek-juridische dimensie, kritisch denken
Vorbereiding:	–
Direct of verwijzing:	Direct
Leerdoel:	Je kunt bepalen waarin je geïnteresseerd bent, je kunt afstemmen met de klas.
Docenteninformatie:	–

Inleiding

Over mensen- en kinderrechten is heel veel te leren. Niet alleen qua kennis, maar ook over hoe jij deze zelf wilt toepassen. Het maken van opdrachten, het zien van films, het spelen van games helpen je bij het zoeken naar hoe jij erin staat. Ervaringen van andere mensen kunnen ook helpen. Diverse organisaties die zich inzetten voor mensen- en kinderrechten bieden de mogelijkheid om iemand uit te nodigen voor een gastles.

Opdracht

1. Wie zou jij graag eens willen horen spreken? Verschillende mensenrechtenorganisaties geven de mogelijkheid om iemand uit te nodigen die je een en ander kan vertellen. Verdiep je in tweetallen in wie je zou kunnen uitnodigen. Denk aan iemand van het College Rechten voor de Mens, Amnesty International, de Anne Frank Stichting, het Indisch Herinneringscentrum, de Stichting 4-5 mei of het COC, maar ook iemand van de regering. Je mag natuurlijk ook zelf met andere ideeën komen.
2. Breng met de klas in beeld welke ideeën er zijn. Stem vervolgens op de ideeën. Geef op een papiertje aan welk idee je het beste vindt (1) en welke je ook goed zou vinden (2). Lever het briefje in.
3. Laat de docent het resultaat per briefje voorlezen. Laat iemand anders per gekozen idee een streepje achter het idee zetten. Aan het eind is dan duidelijk welk idee het meest gekozen is. Zijn er ideeën die evenveel gekozen zijn? Misschien is het mogelijk meer gastlessen te organiseren? Bespreek dit met de docent.
4. Hoe nu verder? Bespreek in de klas wie de persoon gaat benaderen. Wanneer kan hij/zij komen? Welke vragen hebben jullie? Denk hier vast over na en formuleer de vragen die je beantwoord zou willen hebben.

Bijlage 1 Wat zijn mensen- en kinderrechten?

Dit hoofdstuk gaat dieper in op de betekenis van mensen- en kinderrechten. Wat is de historische achtergrond ervan? Welke rechten zijn er allemaal? Wat kun je ermee? In bijlage 1 een verkorte versie van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in bijlage 2 een verkorte versie van het VN-Kinderrechtenverdrag.

1.1 Inleiding

Wat hebben mensen nodig om een menswaardig leven te leiden? Hoe kunnen overheden hiervoor zorgen? En hoe kunnen mensen worden beschermd tegen een overheid die doet wat zij wil?

Met deze vragen zijn de opstellers van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) aan de slag gegaan. Ze werden het eens over waarden als respect, gelijkwaardigheid, vrijheid, menselijke waardigheid, inclusiviteit¹, participatie en verantwoordelijkheid voor elkaar. Ieder mens telt. Deze waarden vormen de basis voor de mensenrechten (zie bijlage 1 voor de verkorte versie hiervan).

Speciaal voor mensen onder de 18 jaar zijn er ook kinderrechten. Die zijn vastgelegd in het VN-Kinderrechtenverdrag. Hierin staat wat kinderen nodig hebben om:

- gezond en veilig op te groeien;
- deel te nemen aan de samenleving.

Mensenrechten hebben elke dag betekenis voor elke wereldburger. Het zijn rechten die voor iedereen gelden, ongeacht kenmerken als:

- herkomst;
- geslacht;
- huidskleur;

¹ Inclusiviteit is zorgen dat ongeacht mogelijke verschillen tussen mensen niemand buitengesloten wordt en iedereen gelijke rechten en plichten heeft.

- leeftijd;
- religie;
- seksuele voorkeur;
- handicap;
- chronische ziekte.

Ze zijn over de hele wereld gelijk (= universeel) en in principe kan niemand ze kwijtraken. Dat is wat in mensenrechtenverdragen is vastgelegd. Het zijn dus internationale afspraken die elke overheid dwingt altijd te zorgen voor de basisrechten. Maar niet alle overheden houden zich altijd aan de gemaakte afspraken. Daarom is het goed om zelf de betekenis van mensenrechten te kennen. Dan kan je ervoor opkomen, samen met anderen.

Bekijk het filmpje

'Wat vindt u van mensenrechten?' youtu.be/Ju2b2vuaDL8

1.2 Oorsprong

Mensen zorgen al eeuwen voor elkaar. Ze leven in verbinding met anderen en met de natuur. Griekse filosofen vonden 2300 jaar geleden al dat menselijke waarden als gelijkheid en vrijheid van gedachte voor iedereen gelden. In de 17de en 18de eeuw (de Verlichting) kreeg het idee van mensenrechten steeds meer vorm. En al vóór 1939 werd in verschillende landen een aantal mensenrechten vastgelegd. Bijvoorbeeld het verbod op slavernij, de gelijkheid tussen man en vrouw en het recht op onderwijs.

Na de verwoestende Tweede Wereldoorlog werden in 1945 de Verenigde Naties opgericht. Zo kon met een groot aantal landen afspraken gemaakt worden over fundamentele rechten en vrijheden. Op 10 december 1948 ging de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties akkoord met de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM). Hierin staan dertig mensenrechten. De UVRM is een verklaring, een plechtige tekst, en geen juridisch bindend verdrag. Maar de verklaring was destijds een mijlpaal en zou gezaghebbend worden. Voor het eerst werden rechten van individuele mensen door landen gezamenlijk opgeschreven en geaccepteerd. De UVRM is als geen andere tekst wereldwijd vertaald, ontelbare keren aangehaald en opgenomen in grondwetten en verdragen. 10 december geldt nu als de Internationale Dag van de Mensenrechten.

In verdragen en nationale wetten

De mensenrechten zijn vervolgens vastgelegd in verschillende internationale verdragen. Als een land een verdrag tekent en vervolgens in eigen land aanneemt (ratificeert) dan is het juridisch bindend voor dat land. In 1966 nam de VN twee belangrijke verdragen aan:

5. het Internationaal Verdrag over Burger- en Politieke Rechten
  6. het Internationaal Verdrag over Economische, Sociale en Culturele Rechten
- Het eerste verdrag geldt nu voor 171 staten en het tweede voor 168.

Er zijn ook VN-verdragen die specifieke aandacht besteden aan een groep mensen of een bepaald recht. Voorbeelden hiervan zijn het Anti-racisme-verdrag (1966), het Vrouwenverdrag (1979), het Kinderrechtenverdrag (1989) en het Verdrag over de rechten van personen met een beperking (2006).

In totaal zijn er nu zo'n negentig verschillende mensenrechten vastgelegd. Nederland heeft al deze verdragen geratificeerd: ze zijn door de Eerste en Tweede Kamer aangenomen. Dat betekent dat de overheid verplicht is ze na te leven.

Ook het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (in 1950 door de Raad van Europa vastgesteld) geldt in Nederland en speelt hier een belangrijke rol. Aan dit Europees Verdrag is ook een Europees Hof

Eleanor Roosevelt houdt de Engelstalige Universele Verklaring van de Rechten van de Mens vast. Eleanor is in 1948 voorzitter van de VN Commissie voor Mensenrechten, die de verklaring heeft geschreven.

voor de Rechten van de Mens verbonden. Dit zit in Straatsburg.

Met alleen een verklaring en verdragen zijn we er natuurlijk nog niet. Papier is maar papier.

Mensenrechten moeten ook daadwerkelijk door mensen beschermd worden. Daar zijn staten voor verantwoordelijk, rechters en politie. En internationale organisaties, zoals de VN en de Raad van Europa². En natuurlijk journalisten en individuele burgers, die zich kunnen organiseren in bijvoorbeeld vakbonden en mensenrechtenorganisaties.

2 De Raad van Europa zetelt in Straatsburg en heeft nu 47 lidstaten, waaronder ook landen als Rusland, Armenië en Azerbeidzjan. De organisatie is opgericht om democratie, mensenrechten en de rechtsstaat te garanderen. De Raad van Europa moet niet verward worden met de meer op economische samenwerking opgerichte Europese Unie. Zie www.coe.int.

Rechtsontwikkelingen

Mensenrechten kunnen door de jaren heen veranderen. Wat vroeger normaal was, vinden we nu soms wreed of crimineel. Slavernij en mensenhandel zijn hiervan goede voorbeelden. Vroeger hadden vrouwen geen algemeen kiesrecht, nu wel. Vroeger waren zij handelingsonbekwaam als zij getrouwd waren en mochten ze niet werken in overheidsfuncties. Dat is nu niet meer zo.

Het kiesrecht geldt nu voor iedereen boven de 18 jaar en niemand mag gediscrimineerd worden op basis van zijn of haar burgerlijke staat. Het recht past zich dus aan de maatschappelijke ontwikkelingen aan.

Verantwoordelijkheden overheden

In de afgelopen decennia is er internationaal overeenstemming gegroeid dat overheden met betrekking tot mensenrechten een drievoudige verantwoordelijkheid hebben. Namelijk hun verplichtingen op dit gebied om deze te respecteren, te beschermen en de verplichtingen na te komen.

- **De verplichting om te respecteren** betekent dat staten jouw mensenrechten niet mogen beperken of zich ermee mogen bemoeien. Dit vraagt niet zoveel van de overheid, want die moet vooral iets nalaten. De overheid mag je geen mening opleggen, geen pijn doen en geen vrijheid ontnemen, tenzij dat strikt nodig is en volgens regels gaat. Voorbeelden: de vrijheid van meningsuiting, de bescherming tegen marteling en slavernij en willekeurige gedwongen huisuitzettingen.
- **De verplichting om te beschermen** vereist dat overheden individuen en groepen beschermen tegen mensenrechtenschendingen. Bijvoorbeeld: zorgen voor een eerlijk strafproces, beschermen tegen discriminatie, seksuele uitbuiting en ook uitbuiting door werkgevers.
- **De verplichting tot nakomen** vraagt van overheden actie te ondernemen. Dit om ervoor te zorgen dat fundamentele mensenrechten zoveel mogelijk worden uitgevoerd. Hiervoor moeten ze allerlei maatregelen nemen, zoals zorgen voor noodzakelijke wet- en regelgeving, financiën en juridisch toezicht. Een paar voorbeelden:
  - Zorgen voor kwalitatief goed en toegankelijk onderwijs.
  - Discriminatie strafbaar stellen.
  - Zorgen voor handhaving, regulering en handhaving van goede arbeidsomstandigheden.
  - Zorgen dat iedereen een dak boven het hoofd heeft, bijvoorbeeld door het stimuleren van de woningmarkt en het verstrekken van huursubsidie.

Het Europees Hof voor de Rechten voor de Mens (van de Raad van Europa in Straatsburg) heeft juridisch gezien het laatste woord ten opzichte van de landen die er lid van zijn. Binnen kaders biedt dit Hof soms wel ruimte aan nationale overheden bij het toepassen van mensenrechten. Zo mogen overheden bijvoorbeeld rekening houden met de samenstelling van de bevolking en de morele opvattingen in dat land. Frankrijk mag bijvoorbeeld religieuze uitingen, zoals het dragen van een hoofddoek of boerka, volledig uit het openbare leven bannen.

Mensenrechten geven lang niet altijd pasklare antwoorden of heldere instructies. In concrete situaties moet daarom telkens opnieuw afgewogen worden hoe de mensenrechten zich tot elkaar verhouden. Er wordt dus van iedereen in de maatschappij gevraagd hierin mee te doen.

“Na onze mensenrechtendag hadden leerlingen het vaker over mensenrechten in het dagelijks leven. Dit jaar gaan we weer zo’n dag organiseren!”

Docent burgerschap

1.3 Belangrijke kenmerken van mensenrechten en hoe hiermee wordt omgegaan

We zetten de belangrijkste kenmerken van mensenrechten op een rij:

1. Mensenrechten zijn universeel

Mensenrechten gaan uit van de menselijke waardigheid en het gelijkwaardig zijn van iedereen. Dit betekent dus dat ieder mens wat waard is, een gelijke waarde heeft ten opzichte van een ander en dat iedereen elkaar ook zo moet behandelen. Dit geldt voor iedereen in de wereld (= universeel).

De rechten worden alleen niet altijd overal nageleefd. Overheden doen daarbij vaak hun best te voorkomen dat bekend wordt dat ze rechten schenden. Het is dan goed om hen aan te spreken op hun daden. In het land waar dit gebeurt, maar bijvoorbeeld ook binnen de Verenigde Naties.

2. Mensenrechten: méér dan alleen basisbehoeften

In de mensenrechten staat wat ieder mens nodig heeft om een menswaardig leven te leiden. En wat ieder mens nodig heeft om zichzelf te kunnen ontwikkelen. De mensenrechten gaan dus over méér dan de basisbehoeften om te overleven! Niet alleen recht op water en een dak boven je

hoofd maar ook recht op onderwijs en algemeen kiesrecht. Dat maakt de rechten overal belangrijk. Ook in de Nederlandse samenleving.

In dezelfde mensenrechten staat ook dat **iedereen** verantwoordelijk is voor het nakomen van de rechten. Je mag dus niet alleen eisen dat dingen goed voor jou zijn, je moet er ook voor zorgen dat ze goed zijn voor anderen en dat je anderen met respect behandelt.

3. Mensenrechten zijn onvervreemdbaar

Je kunt mensenrechten niet van iemand afnemen (dit heet onvervreemdbaar). Zoals in artikel 1 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens staat: 'Alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren.'

In werkelijkheid worden niet alle rechten voor iedereen nageleefd en geldt soms het recht van de sterkste, de machtigste. Sommige personen kunnen met mensenrechtenschendingen weggelopen als ze dat willen. Je kunt daarbij zuchtend je schouders ophalen en denken dat we dat toch niet kunnen veranderen. Maar juist dan kun je de mensen- en kinderrechten gebruiken om te pleiten voor naleving van mensenrechten voor iedereen. Ver weg en dichtbij.

4. Mensenrechten zijn ondeelbaar

Alle rechten zijn even belangrijk: er is geen onderlinge rangorde. Mensenrechten zijn dus geen vergaarbak waaruit je selectief kunt shoppen. Ze zijn allemaal nodig voor een waardig leven en een zo goed mogelijke ontwikkeling. Ook al zijn ze misschien niet allemaal relevant in jouw leven, dan zijn ze dat wel voor een ander.

5. Mensenrechten zijn met elkaar verbonden en van elkaar afhankelijk

Het uitvoeren van een recht is vaak afhankelijk van het nakomen van andere rechten. Een voorbeeld: Het recht op onderwijs hangt onder andere ook af van het recht op onderwijs voor de docent (goede opleiding) en het recht op veiligheid, huisvesting en een behoorlijke levensstandaard.

Nog een voorbeeld. Om voor je rechten op te komen, kunnen nodig zijn:

- mensenrechteneducatie;
- het recht op onderwijs;
- het recht op vrije meningsuiting;
- vrijheid van vereniging;
- demonstratievrijheid;
- toegang tot het recht.

En een laatste voorbeeld: voor het kunnen uitvoeren van kiesrecht is vrije meningsuiting belangrijk en ook het recht op informatie.

6. Mensenrechten en plichten?

Zijn er ook mensenplichten vastgelegd, naast de mensenrechten? Er zijn wel een paar plichten vastgelegd, zoals de plicht om mensenrechten te respecteren (artikel 29 UVRM). Maar de UVRM is niet juridisch bindend (het is 'internationaal gewoonterecht'). En bij het opstellen van mensenrechtenverdragen is men terughoudend geweest in het formuleren van plichten voor individuen. Machthebbers kunnen deze plichten namelijk misbruiken. Want wie gaat de mensenplichten opleggen en wie gaat controleren of iedereen ze wel nakomt?

In plaats daarvan is het beter om te praten over verantwoordelijkheid en verantwoordingszin. Daarom is het belangrijk om met elkaar te spreken over mensen- en kinderrechten, in een veilige omgeving zoals de onderwijsinstelling. Want mensenrechten vragen om gelijkheid en het samen doen. We moeten bereid zijn om de rechten van anderen te erkennen en zo mogelijk ervoor op te komen. Ook van mensen met andere culturele, religieuze, seksuele en politieke opvattingen dan jezelf (Osler & Starkey, 2010).

7. Mensenrechten en ethiek

Hoe verhouden mensenrechten zich tot ethische normen? Ethiek is nadenken over goed, gepast, gewenst of fatsoenlijk gedrag. Ethiek wordt ook wel moraal genoemd. Ethiek of moraal heeft veel raakvlakken met mensenrechten, maar is niet hetzelfde. Want van mensenrechten liggen de beginselen vast in de wet en van ethiek niet. Ethiek is daardoor minder afdwingbaar.

Lang niet alle kwesties kunnen door de mensenrechten opgelost worden, maar vragen wel een ethisch antwoord. Bijvoorbeeld:

- Is iemands godsdienst bespotten iets wat je nooit zou moeten doen? Ook als het niet strafbaar is?
- Is het je plicht maatschappelijk verantwoord gemaakte spullen te kopen? Ook als die veel duurder zijn?
- Moet je handen schudden verplicht stellen in algemene zin of bij bepaalde beroepen?
- Mag iedereen zelf beslissen over euthanasie (levensbeëindiging)?

De meningen hierover lopen erg uiteen. Mensenrechten blijven neutraal ten opzichte van veel ethische kwesties. Ze gaan alleen over wat minimaal moet worden gerespecteerd. In onderwijs over mensenrechten kan je hierover natuurlijk wel in gesprek gaan. Om het inzicht te vergroten in morele keuzes, identiteit en verantwoordelijkheid voor de gemeenschap en de eigen persoon (Amnesty International, 2016).

1.4 Ingezoomd op kinderrechten

Voor jongeren en kinderen zijn naast de algemene mensenrechtenverdragen ook speciale rechten vastgelegd. Deze staan in het Internationaal Verdrag over de Rechten van het Kind, kort gezegd het VN-Kinderrechtenverdrag. In bijlage 2 vind je de tekst van dit verdrag, in een korte versie.

Bekijk het filmpje

‘Wat zijn kinderrechten?’
youtu.be/ULfV-VleZx8

UNICEF Goodwill-ambassadeur Audrey Hepburn was aanwezig tijdens de goedkeuring van het Kinderrechtenverdrag.

Kinderrechten zijn mensenrechten die rekening houden met de geestelijke en lichamelijke ontwikkeling van kinderen en hun afhankelijkheidspositie ten opzichte van volwassenen. Kinderen hebben op sommige terreinen bijzondere bescherming nodig. Aan de andere kant zorgen de kinderrechten er juist voor dat kinderen autonoom (zelfstandig, met de mogelijkheid om zelf keuzes te kunnen maken) kunnen handelen. Er hierbij van uitgaande dat het kind al een eigen mening heeft kunnen vormen en inziet welke belangen er voor hem/haar spelen. Kinderen zijn dus niet alleen afhankelijke mensjes die beschermd moeten worden. Zeker als het gaat om zaken en beslissingen die van invloed zijn op het (dagelijkse) leven.

Ondertekend door alle landen op de wereld

Het VN-Kinderrechtenverdrag is op 20 november 1989 door de Algemene Vergadering van de VN unaniem aangenomen. Inmiddels hebben 196 landen het verdrag ondertekend. Dit verdrag is daarmee het breedst geaccepteerde mensenrechteninstrument ter wereld. De Verenigde Staten is het enige land dat het nog niet heeft geratificeerd (aangenomen). Dit wil zeggen dat de VS niet juridisch aan het verdrag gebonden is. Ze heeft wel het verdrag ondertekend en geeft daarmee wel aan het eens te zijn met de inhoud.

Kinderrechten gelden voor alle kinderen tot 18 jaar. Ze gaan over alles wat kinderen nodig hebben om gezond en veilig op te groeien. Denk aan:

- het recht op opvoeding;
- vrijheid van meningsuiting;
- onderwijs;
- zo goed mogelijke gezondheid;
- een toereikende levensstandaard.

Er zijn ook rechten die extra bescherming bieden, bijvoorbeeld op het gebied van:

- discriminatie;
- bescherming tegen misbruik;
- verwaarlozing;
- kinderarbeid;
- jeugdstrafrecht.

Het verdrag benoemt in totaal veertig verschillende rechten.

Het belang van het kind moet in alle maatregelen die het kind aangaan voorop staan. Daarbij moet voldoende waarde gehecht worden aan de mening van het kind: het recht op participatie (recht om deel te mogen nemen). De ontwikkeling van het kind tot een volwassene die kan deelnemen in de maatschappij is in alle kinderrechten de basis.

Het verdrag bepaalt ook de verhouding tussen rechten van kinderen en het ouderlijk gezag (artikel 5 en artikel 18). Het verdrag stelt bijvoorbeeld dat ouders de primaire verantwoordelijkheid hebben voor het kind. Dat betekent dus dat ouders de mogelijkheid moeten kunnen krijgen te zorgen voor hun kind. Daarbij moet de overheid de rechten en plichten van ouders respecteren. Ouders en kind moeten als het nodig is passende ondersteuning krijgen.

Twee artikelen van het VN-Kinderrechtenverdrag gaan specifiek over het recht op onderwijs en onderwijsdoelstellingen.

Artikel 28: Recht op onderwijs voor alle kinderen

Ieder kind heeft recht op onderwijs. Basisonderwijs is verplicht en moet kosteloos en toegankelijk zijn voor iedereen. Kinderen moeten ook zoveel mogelijk voortgezet en hoger onderwijs kunnen volgen, als zij dat willen. Regelmatig naar school gaan moet gestimuleerd worden. Schoolverlaten moet juist tegengegaan worden. De manier waarop gezorgd wordt dat het kind zich houdt aan regels, moet passend zijn. De waardigheid van het kind mag niet worden aangetast.

Artikel 29: Wat moeten kinderen leren op school?

Het onderwijs van kinderen moet hen helpen hun talenten en vaardigheden te gebruiken. Het kind moet zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen, passend bij de eigen mogelijkheden. Het onderwijs moet het kind helpen voorbereiden om te leven in een vrije samenleving en om respect te hebben voor allerlei zaken. Denk hierbij aan mensenrechten, zijn/haar ouders, culturele achtergrond, taal en waarden, de culturele achtergrond van anderen en het milieu.

Gevolg van deze twee artikelen is dat de onderwijsinstelling moet zorgen voor:

- een goede begeleiding van alle kinderen;
- gelijke behandeling;
- een goed pedagogisch klimaat (dat is van orde en discipline tot een fijn en optimaal leer- en onderwijsklimaat voor alle kinderen).

Daarnaast roept het verdrag op om aandacht te besteden aan mensen- en kinderrechteneducatie, burgerschap en persoons- en identiteitsvorming.

1.5 Schema mensen- en kinderrechten

Welke mensen- en kinderrechten zijn er en hoe vullen ze elkaar aan?

Je kunt ze in de volgende categorieën verdelen:

- **Overlevingsrechten**

Nodig om als mens te kunnen overleven.

- **Beschermrechten**

Beschermen mensen tegen gedrag of leefomstandigheden die schadelijk zijn voor hun ontwikkeling of welzijn.

- **Ontwikkelrechten**

Zorgen ervoor dat mensen zich kunnen ontwikkelen.

- **Participatierechten**

Zorgen ervoor dat mensen kunnen deelnemen en voor zichzelf op mogen komen. Mensen mogen meepraten of meebeslissen over kwesties die met hen te maken hebben.

- **Rechten voor speciale groepen**

Zorgen ervoor dat ook deze groepen zich goed kunnen ontwikkelen en mee kunnen doen.

Tabel Schema mensen- en kinderrechten.

Categorie	Betekenis	Voorbeeld mensenrechten: voor iedereen, je hele leven lang	Voorbeeld kinderrechten: tot 18 jaar
Overlevingsrechten	Zo kan ik overleven	Recht op leven, gezondheidszorg, eten en drinken, dak boven je hoofd, behoorlijke levensstandaard	Ouders en anderen helpen het kind bij het beschermen van zijn of haar rechten en moeten goed voor het kind zorgen, recht op eigen naam en nationaliteit
Beschermrechten	Bescherm me	Bescherming van privacy en familieleven, lichamelijke integriteit, recht op menswaardige behandeling in gevangenis, geen slavernij	Geen kinderarbeid, geen mishandeling, geen oorlog en seksuele uitbuiting, bescherming tegen ontvoering, opsluiting en tegen drugs, geen kindsoldaten
Ontwikkelrechten	Goed voor mijn ontwikkeling	Recht op vrijheid en veiligheid, op een eerlijk proces, recht op arbeid en goede arbeidsomstandigheden	Overheid ondersteunt ouders, die beiden verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van hun kinderen; overheid regelt ook voogdij en adoptie, jeugdzorg en speciaal jeugdstrafrecht; recht op onderwijs, op een veilige plek om te leven en spelen en op rust en vrije tijd
Participatierechten	Ik doe mee	Non-discriminatie, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van geweten, gedachte, levensovertuiging en godsdienst, recht op deelname aan het bestuur van een land, kiesrecht, vrijheid van vereniging en vergadering, recht op bewegingsvrijheid, deelname aan het culturele leven	Recht van kinderen om gehoord te worden, bijvoorbeeld door een rechter, in zaken die belangrijk voor hen zijn (bijvoorbeeld bij scheiding van ouders), en het recht op toegang tot informatie uit verschillende bronnen

Deze categorieën zijn in een schema gezet met voorbeelden van mensen- en kinderrechten.

Let op: het zijn voorbeelden. Er zijn dus nog meer mensen- en kinderrechten dan de genoemde.

1.6 Hoe kun je mensen- en kinderrechten gebruiken?

1. Als praktische richtlijn: bijvoorbeeld voor opvoeders thuis en professionals in kinderdagverblijven, op de onderwijsinstelling, in de jeugdzorg, in asielzoekerscentra, in ziekenhuizen, bij de politie en de gezondheidszorg. Docenten, bestuurders en studenten kunnen de rechten heel praktisch toepassen.
2. Als sociaal-politiek instrument: nationale wetten en beleid moeten voldoen aan de rechten in het VN-Kinderrechtenverdrag en andere verdragen. En waar nodig moeten ze veranderd kunnen worden. Je kunt de rechten dus gebruiken om de overheid erop te wijzen hoe ze haar beleid moet aanpassen, bijvoorbeeld rond jeugdzorg, onderwijs en de demonstratievrijheid.
3. Als juridisch middel: je kunt bepalingen uit de verdragen inroepen in rechtszaken en claimen dat de norm geschonden is. In zaken waarbij kinderrechten betrokken zijn, kan de rechter toetsen aan het Kinderrechtenverdrag. Je kunt ook een klacht indienen bij het College voor de Rechten van de Mens, de plaatselijke of Nationale ombudsman of de Kinderombudsman.

Meer weten?

Lees dan: Amnesty International, *De kleine mensenrechten voor dummies*, BBNC Uitgevers, Amersfoort.

Bijlage 2 Verkorte versie Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

Artikel 1. Vrijheid en gelijkheid

Alle mensen worden vrij en met gelijke rechten geboren.

Artikel 2. Geen discriminatie

Iedereen heeft recht op alle mensenrechten ongeacht of je jongen of meisje, man of vrouw bent, welke huidskleur je hebt, welke godsdienst je hebt of welke taal je spreekt.

Artikel 3. Onschendbaarheid van de persoon

Je hebt recht op leven en recht op leven in vrijheid en veiligheid.

Artikel 4. Geen slavernij

Slavernij is verboden.

Artikel 5. Geen onmenselijke behandeling

Het is verboden te martelen.

Artikel 6. Erkenning als persoon

Je hebt recht op dezelfde bescherming als iedereen en op erkenning door de wet.

Artikel 7. Gelijkheid voor de wet

De wet moet voor iedereen hetzelfde zijn; iedereen moet volgens de wet op dezelfde manier behandeld worden.

Artikel 8. Rechtsbescherming van grondrechten

Je hebt recht om hulp van een rechter te vragen, als je vindt dat je volgens de wetten van je land niet goed wordt behandeld.

Artikel 9. Geen willekeurige vrijheidsbeneming

Niemand heeft recht je zomaar gevangen te zetten of je het land uit te sturen.

Artikel 10. Recht op een eerlijk proces

Als je terecht moet staan, dan moet dat eerlijk en in het openbaar gebeuren. De mensen die je berechten, mogen zich niet door anderen laten beïnvloeden (onafhankelijke rechters).

Artikel 11. Schuld moet bewezen worden

Je bent onschuldig totdat je schuld bewezen is; je hebt het recht je te verdedigen tegen beschuldigingen.

Artikel 12. Geen aantasting van de persoonlijke levenssfeer (recht op privacy)

Je hebt recht op bescherming als iemand je lastigvalt, je brieven opent of kwaad over je spreekt.

Artikel 13. Vrije mobiliteit

Je hebt het recht om te gaan en staan waar je wilt in eigen land. Je mag ieder land (ook je eigen land) verlaten.

Artikel 14. Asielrecht

Als mensenrechten bedreigd worden, heb je het recht om naar een ander land te gaan en dat land te vragen om jou te beschermen (asiel aan te vragen).

Artikel 15. Recht op nationaliteit

Je hebt het recht een eigen naam en nationaliteit te hebben, d.w.z. tot een land te behoren.

Artikel 16. Geen discriminatie en onvrijheid bij trouwen

Je mag trouwen met wie je wil en een gezin stichten.

Artikel 17. Recht op eigendom

Je hebt het recht om dingen te bezitten en niemand mag die bezittingen zomaar afpakken.

Artikel 18. Vrijheid van geweten en godsdienst

Je mag je eigen godsdienst of overtuiging kiezen en daarnaar leven.

Artikel 19. Vrijheid van meningsuiting

Je mag uitkomen voor je mening en je mag overal informatie vandaan halen.

Artikel 20. Recht van vereniging en vergadering

Je hebt het recht om zelf een vereniging te vormen en te vergaderen als je dat wilt. Niemand mag je dwingen om ergens lid van te worden.

Artikel 21. Recht om het land mee te besturen en kiesrecht

Je hebt het recht om deel te nemen aan de politiek van je land, door zelf politicus te worden of om via eerlijke verkiezingen op anderen te stemmen.

Artikel 22. Recht op maatschappelijke zekerheid

Je hebt het recht om jezelf te ontwikkelen en te profiteren van de omstandigheden (voor werk, cultuur, sociale zorg) in je land.

Artikel 23. Recht op werk

Je hebt recht op werk in het beroep dat je zelf kiest; je hebt ook recht op eerlijk loon voor het werk dat je doet. Mannen en vrouwen moeten voor hetzelfde werk evenveel betaald krijgen. Vakbonden zijn vrij.

Artikel 24. Recht op vrije tijd en vakantie

Je hebt recht op rust, vrije tijd en betaalde vakantiedagen.

Artikel 25. Recht op een redelijk levensniveau en sociale voorzieningen

Je hebt recht op alles wat nodig is om ervoor te zorgen dat je niet ziek wordt, geen honger hebt en een dak boven je hoofd hebt. Als je ziek of oud bent, moet je worden geholpen; daar moet de overheid voor zorgen.

Artikel 26. Recht op onderwijs

Je hebt het recht om naar school te gaan.

Artikel 27. Deelneming aan cultureel leven

Je hebt het recht om te genieten van kunst, cultuur en wetenschap. Als kunstenaar, schrijver of wetenschapper heb je recht op bescherming.

Artikel 28. De overheid moet zorgen voor naleving van de UVRM

De autoriteiten in je land moeten ervoor zorgen dat de mensenrechten nageleefd worden.

Artikel 29. Wederzijdse rechten en plichten

Je hebt ook plichten tegenover de mensen om je heen, zodat ook hun mensenrechten kunnen worden beschermd. De wetten en de democratie moeten de mensenrechten beschermen.

Artikel 30. Geen misbruik UVRM

Geen enkel land en geen enkel mens mag de UVRM misbruiken om mensenrechten te vernietigen.

Zie ook:

<https://www.amnestynijmegen.nl/index.php/educatie/mensenrechten-in-normaal-nederlands>

<https://www.amnesty.nl/encyclopedie/universele-verklaring-van-de-rechten-van-de-mens-uvrm-korte-versie>

Bijlage 3 Verkorte versie VN-Kinderrechten- verdrag

Artikel 1: Wie is een kind?

Een persoon die jonger dan achttien jaar is, is een kind. Alles wat in dit verdrag staat, geldt voor ieder kind.

Artikel 2: Bescherming tegen discriminatie

Alle rechten gelden voor alle kinderen, waar je ook vandaan komt. De overheid moet er alles aan doen om kinderen te beschermen tegen discriminatie en moet haar best doen om te zorgen dat kinderen gebruik kunnen maken van hun rechten.

Artikel 3: Het kind eerst

Als er iets geregeld wordt voor een kind, moet altijd eerst gekeken worden naar wat voor dat kind goed is. Als ouders – of anderen die voor kinderen zorgen – het kind niet goed (kunnen) verzorgen, dan moet de overheid het kind en de ouders helpen.

Artikel 4: Uitvoeren van de rechten

De overheid moet er alles aan doen om te zorgen dat kinderen ook echt gebruik kunnen maken van hun rechten.

Artikel 5: Wat moeten de ouders doen?

De ouders en anderen helpen het kind met het gebruik maken van zijn of haar rechten. De ouders en anderen moeten goed voor het kind zorgen. Zij moeten zorgen voor goed eten en een goed huis en dat het kind naar school kan gaan. dat het kind naar school kan gaan. Als de ouders het niet goed doen, dan moet de overheid helpen.

Artikel 6: (Over)leven en ontwikkelen

Elk kind heeft het recht op leven. De overheid moet zorgen dat het kind kan (over)leven en zich kan ontwikkelen.

Artikel 7: Naam en nationaliteit

Elk kind heeft vanaf de geboorte recht op een naam en een nationaliteit. Bijvoorbeeld: als je de Nederlandse nationaliteit hebt, ben je Nederlander. Elk kind heeft het recht om te weten wie zijn of haar ouders zijn. Ook heeft een kind het recht om door zijn of haar ouders te worden verzorgd. De overheid moet dit goed regelen.

Artikel 8: Identiteit

Ieder land moet de identiteit (wie je bent) van kinderen beschermen. De overheid moet ervoor zorgen dat kinderen hun naam, nationaliteit en familiebanden houden of krijgen als ze die niet hebben. De identiteit van een kind mag niet zomaar worden veranderd.

Artikel 9: Kind gescheiden van vader of moeder

Elk kind moet bij zijn of haar ouders kunnen wonen en opgroeien. Als dit echt niet kan, moet het kind in ieder geval met beide ouders contact kunnen houden. Alleen als het echt niet goed is voor een kind, kan het contact met één of beide ouders verboden worden.

Artikel 10: Gezin bij elkaar brengen

Als de vader, moeder of beide ouders van een kind in een ander land wonen, moeten zij bij elkaar op bezoek kunnen gaan en moet het gezin bij elkaar kunnen wonen. Als het kind toestemming vraagt om samen met zijn of haar ouders in een land te wonen, moet de overheid hier zo snel mogelijk en netjes antwoord op geven.

Artikel 11: Ontvoeren en vasthouden van kinderen

Kinderen mogen niet zonder dat zij het zelf willen of zonder toestemming van hun ouders naar een ander land gebracht worden. Ze mogen ook niet gedwongen worden om daar te blijven. Een vader of moeder mag dit zonder de toestemming van de andere ouder ook niet doen. De overheid moet ervoor zorgen dat dit niet gebeurt. Landen moeten daar samen afspraken over maken.

Artikel 12: Mening van kinderen

Kinderen mogen hun mening geven. Zeker als het over hen zelf gaat. Naar die mening moet worden gevraagd en ook echt naar worden geluisterd. De overheid moet hiervoor zorgen.

Artikel 13: Vrij om een mening te geven

Kinderen mogen op allerlei manieren hun mening geven. Dit betekent ook dat kinderen informatie mogen verzamelen zodat ze hun mening kunnen vormen. De rechten van anderen moeten wel gerespecteerd worden. Iemand vals beschuldigen of beledigen van groepen mensen vanwege ras, religie, geslacht, seksuele gerichtheid of handicap mag niet.

Artikel 14: Vrij om te denken en een godsdienst te kiezen

Kinderen zijn vrij om te denken wat ze willen. Zij mogen hun eigen mening hebben over wat goed en slecht is. Ook moeten zij hun eigen godsdienst kunnen kiezen. Het is wel de bedoeling dat ouders de kinderen bij deze dingen helpen en begeleiden.

Artikel 15: Vrij om in groepen bij elkaar te komen en te vergaderen

Kinderen moeten in een groep bij elkaar kunnen komen. Ook moeten zij lid van een club kunnen worden en mogen zij zelf een club beginnen. Bijvoorbeeld een voetbal- of turnvereniging. Wel moeten kinderen de rechten van anderen respecteren.

Artikel 16: Privacy

Niemand mag zich zomaar bemoeien met het privéleven en gezinsleven van kinderen. Niemand mag ongevraagd in de woning van een kind komen. Niemand mag ongevraagd brieven, sms'jes of e-mails bekijken die een kind schrijft of krijgt.

Artikel 17: Informatie

Kinderen moeten informatie uit verschillende boeken, televisie, radio en kranten of van internet kunnen halen. De overheid moet hiervoor zorgen. Ook moet er informatie geschreven worden die voor kinderen interessant is en waar ze wat van kunnen leren. De overheid moet kinderen beschermen tegen informatie die niet goed voor ze is. Daar moeten goede afspraken over gemaakt worden. Er moet rekening worden gehouden met verschillende talen en culturen van kinderen.

Artikel 18: Goede opvoeding

Ouders moeten ervoor zorgen dat hun kinderen een goede opvoeding krijgen. Als ze hierbij hulp nodig hebben, moeten ze die kunnen krijgen van de overheid. Bijvoorbeeld van mensen die veel weten over hoe je het beste voor kinderen kunt zorgen. Of hoe je ze moet opvoeden. Ook moet er kinderopvang zijn, voor als ouders werken.

Artikel 19: Geen misbruik en kindermishandeling

Kinderen mogen niet mishandeld of misbruikt worden of geweld worden aangedaan. Ouders en anderen die voor kinderen zorgen, moeten genoeg aandacht hebben voor de kinderen; kinderen mogen niet verwaarloosd worden. De overheid moet duidelijk maken dat kinderen niet mishandeld mogen worden. Als kinderen wel mishandeld worden, dan moeten zij meteen hulp krijgen.

Artikel 20: Bescherming van kinderen zonder gezin

Een land moet zorgen voor extra bescherming van een kind dat niet in zijn eigen gezin kan wonen. Soms is het de beste oplossing om op een hele andere plek te gaan wonen. Dit moet een plek zijn waar kinderen in deze situaties goed verzorgd worden. Bijvoorbeeld in een pleeggezin of een opvanghuis met andere kinderen.

Artikel 21: Adoptie

Adoptie is het aannemen van een kind als jouw eigen kind. Dat moet mogelijk zijn, maar alleen als het echt goed is voor het kind. Het kan niet zomaar geregeld worden. Kinderen moeten beschermd worden tegen adoptie die niet volgens de regels is gegaan.

Artikel 22: Vluchtelingenkinderen

Als een kind moet vluchten naar een ander land, moet het kind in dat land beschermd en geholpen worden. Daarvoor zijn speciale organisaties die veel weten over vluchtelingen en alles wat daar mee te maken heeft. Zij moeten ook helpen om de familie van het kind te vinden.

Artikel 23: Gehandicapte kinderen

Gehandicapte kinderen moeten goede zorg en onderwijs krijgen, zodat ze zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen. Gehandicapte kinderen moeten zo zelfstandig mogelijk kunnen leven. Ze moeten kunnen meedoen in de wereld.

Artikel 24: Gezondheid

Kinderen moeten gezond kunnen opgroeien en hebben recht op goede zorg. Als een kind ziek is, moet het behandeld kunnen worden. Er moeten goede ziekenhuizen en dokters in de buurt zijn. De overheid moet kinderen en hun ouders goed informeren over gezondheid en voeding. Landen moeten elkaar helpen om te zorgen dat alle kinderen gezond blijven.

Artikel 25: Kinderen die niet thuis wonen

Soms is het beter voor een kind om niet meer thuis te wonen. Als dit zo is, moet wel extra worden opgelet hoe het met dit kind gaat. Als het goed gaat, kan het kind misschien weer terug naar huis.

Artikel 26: Financiële hulp van de overheid

Kinderen hebben recht op financiële hulp van de overheid als zij dit nodig hebben. De overheid moet dit regelen.

Artikel 27: Wat kinderen nodig hebben

Ieder kind moet genoeg te eten en te drinken krijgen en een huis hebben om in te wonen. Een kind moet kunnen doen en leren wat goed voor hem is. Ouders moeten ervoor zorgen dat dit mogelijk is. Als ouders dit niet kunnen, dan moet de overheid hen helpen.

Artikel 28: Onderwijs

Ieder kind moet naar school kunnen gaan. Kinderen moeten gratis naar de basisschool kunnen. Ze moeten ook zoveel mogelijk voortgezet onderwijs en hoger onderwijs kunnen volgen, als zij dat willen. Een leraar mag niet schreeuwen tegen een kind, en ook mag een leraar een kind niet slaan of uitschelden. Landen moeten elkaar helpen om te zorgen dat ieder kind naar school kan.

Artikel 29: Wat moeten kinderen leren op school?

Kinderen moeten op school hun talenten kunnen ontwikkelen. Of het nu gaat om tekenen of taal, sport of kunst. Kinderen moeten worden voorbereid op een leven in een wereld waarin je vrij bent. Ze moeten leren over mensenrechten. En ze moeten leren hun ouders, anderen en de natuur te respecteren.

Artikel 30: Eigen taal en cultuur

Kinderen met een taal en cultuur die anders is dan van de meeste mensen in het land worden een minderheid genoemd. Minderheden hebben recht op hun eigen taal, cultuur en godsdienst.

Artikel 31: Spel en vrije tijd

Ieder kind heeft recht op rust en vrije tijd. In zijn vrije tijd moet een kind kunnen spelen. Het moet ook voor alle kinderen mogelijk zijn om een museum te bezoeken, naar de film te gaan of een theater te bezoeken.

Artikel 32: Geen kinderarbeid

Ieder kind moet beschermd worden tegen werk dat niet goed is voor de gezondheid. Ook mag een kind niet werken als het daardoor niet naar school kan. Landen moeten duidelijke afspraken maken, zoals hoe oud je moet zijn om betaald werk te doen en hoeveel uur je per dag of week mag werken.

Artikel 33: Geen drugs

Ieder kind moet beschermd worden tegen drugs. Ook mogen kinderen niet gebruikt worden voor het maken en verkopen van drugs.

Artikel 34: Seks met kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie

Seks hebben met kinderen is verboden. Voor seks wordt soms geld betaald. Als je betaald krijgt voor seks, heet dat prostitutie. Kinderen moeten daarvoor beschermd worden. Het is verboden om geld te verdienen aan kinderen die gedwongen worden seks te hebben. Er mogen geen foto's of films van kinderen gemaakt worden die met seks te maken hebben.

Artikel 35: Ontvoeren, kopen en verkopen van kinderen

Het is verboden om kinderen te ontvoeren of te verkopen. De overheid moet er alles aan doen om dit te voorkomen.

Artikel 36: Andere manieren van misbruik van kinderen

Het is verboden om kinderen te gebruiken voor werk, drugs en seks. Kinderen mogen niet verkocht worden. Artikel 32 en 35 zeggen dat heel duidelijk. Elke andere manier om kinderen op een manier te gebruiken die niet goed voor hen is, is ook verboden.

Artikel 37: Opsluiten van kinderen

Het is verboden om kinderen te straffen door ze te slaan of op een andere manier pijn te doen. Kinderen mogen niet zomaar opgesloten of gearresteerd worden. Dit mag alleen gebeuren volgens de regels, als het niet anders kan en zo kort mogelijk. Kinderen kunnen niet de doodstraf krijgen en mogen niet levenslang opgesloten worden. Ze mogen in principe niet samen met volwassenen opgesloten worden. Dit mag alleen als het voor het kind goed is. Kinderen moeten hulp kunnen krijgen van iemand die de wet goed kent, bijvoorbeeld een advocaat die voor hem of haar opkomt. Elk kind moet ook contact kunnen hebben met zijn of haar familie en bezoek kunnen krijgen als hij opgesloten zit.

Artikel 38: Oorlog

Voor kinderen die jonger zijn dan vijftien jaar is het verboden om mee te doen in het leger van een land. Ook mogen zij niet meedoen aan een oorlog. Als er oorlog is in een land moeten volwassenen en kinderen beschermd en verzorgd worden.

Artikel 39: Zorg voor slachtoffers

Kinderen die het slachtoffer zijn van geweld, mishandeling, verwaarlozing en uitbuiting moeten goede hulp krijgen. Ze moeten geholpen worden om weer verder te kunnen met hun leven.

Artikel 40: Kinderstrafrecht

Als een kind iets doet wat volgens de wet verboden is, moet hij of zij terecht worden. Er gelden speciale regels voor kinderen. Er moet rekening gehouden worden met hun leeftijd. Bovendien is het belangrijk dat een kind na zijn straf weer goed verder kan leven. Ieder kind moet hulp kunnen krijgen van iemand die de wet goed kent, bijvoorbeeld een advocaat. Kinderen moeten straffen krijgen die bij kinderen passen.

Artikel 41: Beter regels

Het kan zijn dat in de wet van een land regels zijn afgesproken, die beter zijn voor een kind dan de regels in dit verdrag. Dan gaan die regels voor. Dat is zo voor regels in één land maar ook voor afspraken tussen meer landen.

In de artikelen 42 tot en met 54 staan de volgende afspraken:

1. Alle landen moeten ervoor zorgen dat kinderen, jongeren en volwassenen weten wat er in het verdrag staat.
2. Een groep van tien mensen die veel weten over de rechten van kinderen moet de landen in de gaten houden. Deze groep wordt het Kinderrechtencomité genoemd. Iedere vijf jaar sturen de landen een verslag naar het Kinderrechtencomité, zodat dit comité kan kijken of de landen zich aan de kinderrechten houden.
3. Iedereen moet de verslagen van de landen kunnen lezen.
4. Het Kinderrechtencomité kan onderzoeken laten doen die te maken hebben met de rechten van kinderen. Zij kunnen dat onderzoek met de regering van het land bespreken.
5. Organisaties zoals UNICEF moeten ook opletten of het goed gaat met de kinderrechten in alle landen. Zij maken daar rapporten over en mogen aanwezig zijn bij vergaderingen van het Kinderrechtencomité.

UNICEF Nederland, Kinderrechtenverdrag voor kinderen en jongeren, Den Haag. Te vinden op: <https://www.unicef.nl/files/Unicef-kinderrechtenverdrag-voor-jongeren-2019.pdf>

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, het Kennispunt MBO Burgerschap en het College voor de Rechten van de Mens hebben het initiatief genomen voor deze toolbox. Aan de productie werkten ook Amnesty International, de Anne Frank Stichting, Movies that Matter en het Comité 4 en 5 mei mee. De Algemene Onderwijsbond, Inclusief Indië en docenten van verschillende MBO's waren kritische meelezers. Dank aan allen die mee hebben geholpen aan de totstandkoming van deze toolbox.

Kennispunt **MBO**
B u r g e r s c h a p

anne frank
stichting

Stories that Move
Toolbox against discrimination

Inclusief Indië
Indisch Herinneringscentrum

